

TULEEKO AMERIKASTA JÄLLEEN SUURI?

Mitä Donald Trump on saanut aikaan ensimmäisenä vuotenaan
Yhdysvaltojen presidenttinä

Matti Hukari

Tiivistelmä

- Yhdysvallat on sanoutunut irti YK:n siirtolais-sopimuksesta ja asettanut maahantulokiellon kahdeksasta terrorismia suosivasta maasta. Laiton siirtolaisuus on laskenut ennätysalhaiselle tasolle.
- Yhdysvallat on ilmoittanut irtautuvansa Pariisiin ilmastopimuksesta sekä TTIP ja TTP vapaakauppasopimusneuvotteluista. Yhdysvallat on tunnustanut Jerusalemin Israelin pääkaupungiksi.
- Armeijan määrärahoja on lisätty leikkaamalla muista menoista ja verouudistus on ajettu läpi. Talouskasvu on ollut suurta ja työttömyys jatkunut laskuaan.
- Meksikon rajamuurin rahoituksesta käytävät neuvottelut ovat edelleen käynnissä ja asiasta ei ole vielä päästy yhteisymmärrykseen.
- Obamacaren joitain osia on saatu kumottua verouudistuksen yhteydessä, mutta se on pääosiltaan vielä voimassa.
- Hillary Clintonia ei ole asetettu syytteeseen

Johdanto

Politiikan ulkopuolelta tullut liikemies **Donald Trump** valittiin Yhdysvaltojen presidentiksi marraskuussa 2016 pidetyissä vaaleissa. Republikaaneja edustava Trump voitti demokraattien ehdokkaan Hillary Clintonin populistisena pidetyllä vaaliohjelmalla, jossa hän lupasi tehdä Amerikasta jälleen suuren keskittymällä globaalien ihmisoikeus- ja ympäristöteemojen sijaan edistämään Yhdysvaltojen talouden kasvua sekä sisäistä ja ulkoista turvallisuutta.

Trump astui virkaansa 20.1.2017 ja ensimmäisen virasaalovuoden tullessa täyteen on hyvä aika arvioida sitä, miten vaalilupaukset ja toiminta presidenttinä ovat kohdanneet. Tässä analyysissä aktiivisesti Yhdysvaltojen politiikkaa seuraava vapaa toimittaja **Matti Hukari** tarkastelee Trumpin ensimmäisen presidenttivuoden tilinpäätöstä.

Mediassa Trump on esitetty niin sanansa syöväenä populistina kuin globalisaation vaarallisimpana vihollisena. Mitä on vuoden aikana todellisuudessa tapahtunut Yhdysvaltojen taloudessa, maahanmuuttopolitiikassa ja asenteessa suhteessa globalisaatioon?

Tekeekö Donald Trump Amerikasta jälleen suuren?

Donald Trumpin ensimmäinen vuosi presidenttinä tulee täyteen alkuvuodesta 2018. Kuluneen vuoden aikana media on käsitellyt valtavasti Trumpiin liittyviä kohu-uutisia. Runsaasta uutisoinnista huolimatta Trumpin ja hänen kannattajiensa, sekä toisaalta republikaanipuolueen tavoitteita ja niiden saavuttamista, on analysoitu mediassa suhteellisen vähän. Suomalaisessa mediassa on esimerkiksi kerrottu Trumpin huonoista kannatusluvuista, mutta vähemmälle huomiolle on jäänyt, että 85 % Trumpia äänestäneistä konservatiiveista on häneen tyytyväisiä.¹ Marraskuussa 2017 tehdyn kyselytutkimuksen mukaan Trumpin kannatus republikaanien keskuudessa oli 79 prosenttia ja 91 prosenttia istuvaa presidenttiä äänestäneistä äänestäisi häntä uudestaan, jos toinen vaihtoehto olisi Hillary Clinton.²

Jo esivaalien ja varsinaisten vaalien aikana YLE keskittyi esittämään Trumpin mahdollisimman epäedullisessa valossa ja taluttamaan studioon vakavaimmeisiä asiantuntijoita kauhistelemaan ja ihmettelemään Trumpin suosiota. Muutamaa päivää ennen vaaleja 3.11.2016 Ulkopoliittisen Instituutin (UPI) tutkija Charly Salenius-Pasternak todisti YLE:n A-studion keskustelussa kuinka vaalimatematiikka varmistaa Hillary Clintonin voiton. Vaalien jälkeisenä aamuna YLE käytti edelleen samoja asiantuntijoita kommentoimassa vaalien tulosta.

Hillary Clinton käytti vaalikampanjaansa 1, 191 miljardia dollaria ja Trump 0,647 miljardia. Vaaleja edeltävänä viikkoina Clinton käytti pelkästään TV-mainoksiin 72 miljoonaa dollaria. Näistä mainoksista 90 % hyökkäsi vastaehdokas Trumpin persoonaa vastaan ja vain 10 % mainoksista käsitteli poliittisia kysymyksiä.³ Trumpin poliittisia aloitteita ei siis osattu tai uskallettu haastaa. Clintonin tekemää kampanjaa voi tällä perusteella arvioida varsin törkyiseksi. Trumpin presidenttiyttä on varjostanut sama meno. Poliittiset vastustajat ja media ovat keskittyneet enemmän Trumpin persoonaan ja twiitteihin, kuin itse politiikan sisältöön.

Lähes päivittäin on Ylen radio-ohjelmissa käsitelty Presidentti Trumpia joko siten, että hänen pelätään pitävän vaalilupauksensa, tai häntä pilkataan siitä, että hän ei pidä

niitä. Harvardin yliopiston historian professori Niall Ferguson totesi CNN:n haastattelussa 17.11.2016 että Yhdysvaltain liberaalien suurin pelko on Trumpin onnistuminen presidenttinä. Sama pelko näyttää vaivaavan Suomessa Yleä ja maakuntalehtiä, joita esimerkiksi Ylen Ykkösaamu lainaa lehtikatsauksessaan.

Iso-Britannian Brexit äänestystuloksesta ja Trumpin valinnasta presidentiksi peloteltiin samoilla virsillä. Sekä Iso-Britannian että Yhdysvaltojen talouden väitettiin romahtavan – todellisuus on ollut kuitenkin toinen. Talouslehti Financial Times kertoi 30.1.2017 Kiinan sijoittaneen vuonna 2016 ennätyselliset 33 miljardia puntaa ulkomaisiin kiinteistöihin. Niistä 14,3 miljardia Yhdysvaltoihin, huolimatta mahdollisesta Trumpin valinnasta, tai ehkä juuri siksi. Seuraavaksi suosituimmat kiinteistö-sijoituskohteet (hotellit, toimistorakennukset, maa-alueet) olivat Hong Kong, Malesia ja Australia. Viidentenä ja selvästi suosituimpana eurooppalaisena kohteena oli Iso-Britannia 2,2 miljardia puntaa - Brexit äänestyksen tuloksesta huolimatta tai juuri sen takia.

Näyttäisi siltä, että vaikka median energia suuntautuu Trumpin Twiittauksista nostettuihin kohuihin, on Trumpin hallinto tehnyt harkittua työtä. Trumpin presidenttiyden aikana Yhdysvaltain talous on noussut vahvasti. Yhdysvaltain 10-vuotisen valtionvelan korko on pysynyt alhaisena, joulukuussa 2,404 %.⁴ Pörssikurssit Yhdysvalloissa ovat Trumpin hallintokaudella nousseet noin 20 %.⁵

Trump on ensimmäinen presidentti sitten kenraali Dwight D. Eisenhowerin (1953-1961), joka valittiin virkaansa politiikan ulkopuolelta tullessaan ehdokkaana. Eisenhower valittiin sotasankarin maineensa ansiosta. Hieman liioitellen voidaan sanoa että Trump valittiin kiinteistö-sankarin maineensa ansiosta. Eisenhowerin onni oli saada varapresidentiksi kongressin molempien kamareiden jäsenenä kunnostautunut senaattori Richard Nixon. Trumpin varapresidentti Mike Pence taas on kokenut kuvernööri ja edustajainhuoneen jäsen. Eisenhoweria ja Trumpia yhdistää huomattava johtamiskokemus politiikan ulkopuolelta. Ensin mainittu toimi Yhdysvaltain armeijan kenraalina ja NATO:n ensimmäisenä komentajana. Viimemainittu on

johtanut 40 vuotta huomattavaa yritysorganisaatiota ja kokenut niin nousut kuin laskutkin.

Trumpin vaalilupauksia pidetään monilta osin epärealistisina, mutta myös hänen edeltäjällään oli suuri-suuntaisia vaalilupauksia. Barack Obaman vuoden 2008 vaalilupauksia ei kuitenkaan ole jälkikäteen analysoitu erityisen kriittisesti. Obama lupasi presidentinvaaleissa 2008 että NAFTA:n ”repiminen auki” olisi yksi hänen ensimmäisiä toimenpiteitään presidenttinä. Sitä ei tapahtunut. Obama lupasi toistuvasti kaunopuheisesti parantaa keskiluokan asemaa ja kaventaa tuloeroja. Lopputulos oli kuitenkin päinvastainen ja Obaman presidenttiyden ajan tuloerot ovat kasvaneet.⁶ Obaman ja äänestäjensä kannalta terveydenhoidon historiallinen uudistus The Affordable Care Act -lainsäädäntökokonaisuus, eli niin sanottu Obamacare, taas oli merkittävä saavutus.

Presidenttinä Trump on kohdannut samat vaikeudet kuin hänen lukuisat edeltäjänsä. Vaalilupauksia voi pitää vain kongressin tuella ja hyvillä ”diileillä” kummankin puolueen kanssa. Trumpin äänestäjät ymmärsivät tämän kuunnellessaan Trumpin vaalipuheita. Trumpin tärkeimmät lupaukset olivat seuraavat:

- Maahanmuuttopolitiikan suunnanmuutos, jota symboloisi Meksikon rajalle rakennettava muuri.
- Yritysveron laskeminen kilpailijamaiden tasolle.
- Kansallisen tuottavuuden parantaminen, eli teollisten keskipalkkaisten työpaikkojen lisääminen Yhdysvaltoihin.
- Sisäisen turvallisuuden parantaminen, terrorismin torjuminen, huumarikollisuuden saaminen hallintaan ja koulutusmahdollisuuksien parantaminen kaupunkien köyhille.

- Edellisen presidentin läpi ajaman terveydenhoito-uudistuksen takaisin veto tai kehittäminen.
- Yhdysvaltain perustuslakia kunnioittavan konservatiivisen ehdokkaan nimittäminen korkeimman oikeuden tuomariksi.
- Ulkopoliittisten sopimusten, kuten Iranin ydinsopimuksen, uudelleen neuvottelu.
- Kiinan kanssa tehdyn, alun perin vuodelta 1983 peräisin olevan, kauppasopimuksen päivittäminen nykyajan tarpeisiin.
- Vetäytyminen Pariisiin ilmastopöytäkirjasta
- Asevoimien budjettiresurssista huolehtiminen siten, että ohjuspuolustusjärjestelmät saadaan päivitettyä ja uusia aseteknologioita, kuten lasertykkeitä, saadaan kehitettyä

Seuraavassa tarkastellaan sitä, kuinka Trumpin vaalilupauksien toteuttaminen on ensimmäisen virassaolovuoden aikana edennyt.

- 1 Washington Post 16.11.2017.
- 2 Bloomberg 5.11.2017.
- 3 Wesleyan Media Project 6.3.2017.
- 4 Arvopaperi -lehti 12.12.2017.
- 5 MTV 8.11.2017.
- 6 Household Income 2015 Survey.

Ulkopolitiikka

Presidentti John F. Kennedyä ja oikeusministeri Robert Kennedyä palvellut pitkän linjan demokraatti Adam Walinsky kirjoitti 21.9.2016 Politico-lehteen laajan artikkelin muotoon perustelunsa siitä, miksi hän aikoi kannattaa marraskuun 2016 vaaleissa republikaanien ehdokasta Donald Trumpia. Walinsky tunsu hyvin vastaehdokas Hillary Clintonin, sillä hän työskenteli yhdessä Arkansasin kuvernööri Bill Clintonin kanssa 1980-luvulta vuoteen 1992 saakka. Hänen mukaan Kennedyille maailmanrauha oli humanismin elinehto, kun se Clintoneille on taas enneminkin poliittinen korulause. Walinskyn näkemyksen mukaan demokraateista on tullut Clintoneiden ja Obaman johdolla sodan puolue.

Amerikkalaisilla on sotilastukikohta 80 maassa ja 130 maassa on läsnä amerikkalaisia sotilashenkilöitä. Hillary Clinton ei ulkoministerinä etsinyt rauhaa missään konfliktissa, vaan hänen lempisanontansa oli epämieluiten valtioiden ”hallinnon vaihto”.

Trump hahmotteli vaalikampanjansa aikana ulkopoliitiikkaa, jossa puututtaisiin vähemmän muiden valtioiden sisäisiin asioihin ja siirrettäisiin sotilaallisia voimavaroja ulkomailta kotimaan sisäisen turvallisuuden parantamiseen. Siitä saatiin selkokielinen lausunto, kun valtiovierailullaan Saudi-Arabiaan Trump ilmoitti 22.5.2017 arabijohtajille seuraavasti ”Me emme tule tänne kertomaan ihmisille, miten elää, mitä tehdä, kuka olla ja ketä palvoa. Sen sijaan tarjoamme kumppanuutta, joka perustuu jaetuihin etuihin ja arvoihin”¹.

Trump näkee puolustusresursseja tarvittavan enemmänkin maan sisäisen turvallisuuden parantamiseen ja aseteknologian kehittämiseen. Käytännössä Trump on kuitenkin jatkanut lupauksistaan huolimatta Yhdysvaltain sotilaallista läsnäoloa esimerkiksi Afganistanissa - kuten Obamakin teki.

Konservatiivien perinteinen ulkopoliitiikka uskoo kansallisvaltioiden suvereniteettiin. Liberaalit taas uskovat kansainvälisiin organisaatioihin ja globaaliin kapitalismiin. Trumpin ulkopoliittiset neuvonantajat H.R. McMaster ja Gary Cohn painottavat, että maailma ei ole globaali yhteisö vaan areena, jossa kansakunnat ja liikeyritykset kilpailevat

taloudellisista eduista. Se ei silti estä kansakuntien yhteistyötä yhtenevien intressien puitteissa, eikä kaupan esteiden purkamista. Näitä teemoja Trump on toistanut esimerkiksi valtiovierailullaan Japanissa, Puolassa ja Saudi-Arabiassa. Trump on varoittanut, että emme voi olettaa opettavamme demokratiaa kansoille, joilla ei ole siihen omaa intressiä eikä aikaisempaa kokemusta. Tällä hän erosi Bushin hallinnossa vaikuttaneista neokonservatiiveista, joiden kuvitelmiin kuului Irakin ja Afganistanin muuttaminen demokraattiseksi markkinatalousmaiksi. Hillary Clinton äänesti senaattorikaudellaan (2001-2009) innokkaasti neokonservatiivisen George W. Bushin ulkopoliittisten ratkaisujen puolesta.

Trump on käytännön päätöksillään tukenut NATO-yhteistyötä. Hän on vahvistanut sotilastukikohtia Baltian maassa ja Etelä-Koreassa. Hän ei siis hae yhteistyötä Venäjän ja Kiinan kanssa heikkouden kautta, vaan voimalla. Vaalikampanjan aikana hän kiinnitti huomiota siihen, että eurooppalaiset jäsenvaltiot olivat vähentäneet puolustusmenojaan alle sovittujen rajojen. Trumpin tarkoitus ei ollut vihoitella, vaan herättää eurokriisistä kärsineet liittolaiset vahvistamaan omaa turvallisuuttaan.

Saksa ja muut eurooppalaiset NATO-maat ovat nykyään huomattavasti vauraampia kuin NATO:n perustamisen aikaan ja kylmän sodan alkuvuosina. Eurooppalaiset liittolaiset ovat vaurastuessaan kuitenkin laiminlyöneet varustelunensa. Trump lupasi tehdä tähän muutoksen. Trumpin valtiovierailu Saksaan oli onnistunut ainakin tämän suhteen, sillä liittokansleri Angela Merkel kommentoi vakavana vierailun jälkeen kuinka ”Euroopan on aika ottaa kohtalo omiin käsiin”, eli panostaa puolustusmenoihin toisella tavalla kuin tähän saakka. Trump siis sai viestinsä perille. Tuleva historiankirjoitus saattaa kiittää Trumpia, Euroopan johtajien herättämisestä realismiin. Trump on ensimmäinen Yhdysvaltain presidentti Harry S Trumanin jälkeen, jolla on mahdollisuus ohjata ja auttaa Eurooppaa löytämään uuden reitin. Yhdysvallat on 1940-luvun lopulta saakka tukenut EU projektia ”alati yhdentyvästä unionista”. Ehkä se tie on nyt kuljettu loppuun ja EU:n on löydettävä paremmin kansalaisten tarpeita vastaava suunta.

Obaman hallinto toimi vuodesta 2013 alkaen aktiivisesti Yhdysvaltain ja EU:n välisen vapaakauppasopimuksen TTIP:n (Transatlantic Trade and Investment Partnership) edistämiseksi yhdessä EU:n komission kanssa. Sopimuksen tarkoitus on alentaa tullimaksuja ja poistaa lainsäädännöllisiä kaupan esteitä. Trumpin valinta laittoi jäitä hatuun komissiossa ja TTIP laitettiin ”pakastimeen”, kuten EU:n kauppakomissaari Cecilia Malmström on todennut.² On myös hyvä muistaa, että vapaakauppasopimusta on kritisoitu myös Euroopassa ja Ranska ehdotti jo syyskuussa 2016 TTIP-neuvotteluiden lopettamista. Trump taas ei vaalikampanjan aikana pitänyt TTIP-neuvotteluita kovinkaan keskeisessä asemassa verrattuna Tyynenmeren kauppasopimukseen. Todennäköisesti Euroopan teollisuuden kilpailukyky ei Trumpin mielestä ollut kummoinen uhka amerikkalaisten työpaikoille. Ei vaikka EU:n piti vuonna 2000 laaditun Lissabonin strategian mukaan olla maailman kilpailukykyisin talousalue vuoteen 2010 mennessä.

Etelä-Aasian talouskasvun ylläpito on tärkeää Yhdysvaltain taloudelle ja vaikka Trump vetäytyi Tyynenmeren kauppasopimuksesta (TTP), on hän silti innokas neuvottelemaan uuden – amerikkalaisten kannalta paremman – kauppasopimuksen. Siksi ulkopoliittisesti Trumpille tärkein kysymys on Korean niemimaa – ei Syyria tai Ukraina. Korean niemimaata koskien Trump sai edeltäjältään erityisen huonon perinnön, sillä edellisen kahdeksan vuoden aikana Pohjois-Korea pystyi merkittävästi kehittämään ydinaseohjelmaansa.

Vuonna 1994 Presidentti Bill Clintonin hallinto uhkasi pommittaa Pohjois-Korean ydinaseiden koelaitoksia, mutta vetäytyi aikeestaan viime minuuteilla. Sen jälkeen maailma ja amerikkalaiset muiden mukana, ovat saaneet vuosi toisensa jälkeen katsella uutisia Pohjois-Korean ohjuslaukaisuista ja ydinräjäytyksistä, jotka ovat kertoneet maan ydinaseohjelman etenemisestä. Vuonna 2006 Presidentti George W. Bush päätti neuvotella, vaikka Pohjois-Korea oli juuri tehnyt ydinkokeen. Obaman hallinto vastasi talouspakotteilla kolmen ydinkokeen ja useiden ohjuskokeiden suorittamiseen.

Trump on nyt saanut huomata talouspakotteiden vuotavan ainakin öljykuljetusten osalta. Trump on toistaiseksi jatkanut monenkeskistä diplomatiata Kiinan, Venäjän, Japanin ja Etelä-Korean kanssa - vaikka presidentin twiitit ovat lupailleet välillä sotilaallisiakin toimia. 1980-luvulla Reagan nujersi Neuvostoliiton ohjuspelotteen Länsi-Saksaan sijo-

tetuilla keskimatkan ohjuksilla sekä julkilausutuilla suunnitelmilla SDI-ohjuspuolustusjärjestelmästä. Samalla Reagan sai tinkimisvaraa aseriisuntaneuvotteluihin. Nyt Trump toteuttaa Reaganin strategiaa sijoittamalla Etelä-Koreaan ja Japaniin liikkuvilta alustoilta laukaistavia THAAD torjuntaohjuksia, joilla mannertenväliset Pohjois-Korean ballistiset ohjukset torjuttaisiin korkealla lentoradalla.

1990-luvun lopulla CIA arvioi Pohjois-Korean kykenevän mannertenväliseen ydinohjusiskuun vuonna 2015. Nyt tuo uhka-arvio on realisoitumassa vain 3 vuotta myöhässä. Vuonna 2000 Presidentti Bill Clinton ilmoitti kansallisen ohjuspuolustusjärjestelmän olevan tärkeä turvallisuusvakuutus Yhdysvalloille. Clintonin seuraaja George W. Bush veti vuonna 2002 Yhdysvallat pois Nixonin ja Bresnevin 1972 tekemästä ohjustentorjuntajärjestelmien kehittämistä rajoittaneesta ABM (Anti-Ballistic Missile Treaty) sopimuksesta. Vuonna 2004 Bush sijoitti ensimmäiset siiloperustaiset torjuntaohjukset Alaskaan. Vuonna 2010 Presidentti Obama totesi ohjuspuolustuksen olevan riittävällä tasolla Pohjois-Korean uhkaa vastaan. Obaman hallinto laski vuosina 2007-2016 ohjuspuolustusviraston (Missile Defense Agency) kokonaisbudjettia 24 % ja sen kotimaan puolustukseen määriteltyä osuutta peräti 46 %, 3,7 miljardin dollarin tasosta 2 miljardiin dollariin.

Nyt on tilanne muuttunut ja Trump tunnisti rahoituksen korjaustarpeen jo vaalipuheissaan. Iranin ja Pohjois-Korean asevarustelun myötä maailmassa on ohjusrenessanssi. Venäjän ballistiset Iskander ohjukset ja Kalibr risteilyohjukset tuovat uusia uhkia Yhdysvaltain sotilaspuolustukselle. Nykyinen (GMD) järjestelmä, eli maahan sijoitetut tunnistimet ja maasta laukaistavat ohjustentorjuntaohjukset, riittivät vuoden 2010 uhkiin eli pienen mittaluokan ohjushyökkäykseen teknisesti kömpelöillä ohjuksilla. Vuoden 2018 tilannetta ajatellen Yhdysvaltain puolustusministeriöllä on tarve lisätä torjuntaohjuksia Kaliforniaan ja Alaskaan sekä kehittää avaruuteen sijoitettavia ohjustentunstimia. Alaskan ohjusten modernisointi maksaa vajaan miljardin ja Yhdysvaltain itärannikolle tarvitaan torjuntaohjuksia ja tunnistussensoreita 2 miljardin dollarin edestä vuoteen 2021 mennessä. Nuo ovat lyhyen aikavälin korjaustarpeita, laserteknologian kehittämiseen tarvitaan pitkän aikavälin tutkimusrahoitusta. Vuoden 2018 budjetissa on 52 miljardin lisäys sotilasmenoihin, joten tältä osin Trump onnistui pitämään vaalilupauksensa maan puolustuksen vahvistamisesta.

Trumpin puolustusministeri James Mattis on arvioinut realistisesti, että ”Afganistanissa emme voi voittaa.”³ Hänen mukaansa Syyriassa ja Ukrainassa Yhdysvallat, ja ylipäätään länsimaat, voivat päästä tavoitteisiinsa vain Venäjän kanssa neuvottelemalla.

Valtiomies Henry Kissingerin elämäkerran ensimmäisen osan *Kissinger: Volume I: 1923-1968: The Idealist* vuonna 2015 julkaissut historioitsija Niall Ferguson arvioi että Dwight D. Eisenhowerin (1953-1961) jälkeen Barack Obama oli Yhdysvaltain ensimmäinen presidentti, joka ei hyödyntänyt Kissingeriä neuvonantajanaan. Fergusonin mukaan tämä on näkynyt - huonosti hoidetussa - Ukrainan kriisissä. Kissinger otti itsekin kantaa Ukrainan kriisiin Washington Post -lehdessä 4.3.2014, arvostellen Obaman hallinnon ja Euroopan Unionin harkitsematonta idealismia Ukrainassa. Samoin USA Today -lehden haastattelussa 9.9.2014 Kissinger toivoi parempaa vuoropuhelua Washingtonin ja Moskovan välille sekä lännen johtajille parempaa ymmärtämystä Venäjän historiallisiin intresseihin Krimillä. 92-vuotias Kissinger näytti jälleen kerran realismin tajunsa tavaten puolueensa esivaaliedokkaan Donald Trumpin 18.5.2016. Siinä vaiheessa vielä hyvin harva republikaanien nokkamies olisi lyönyt vetoa Trumpin vaalivoiton puolesta.

Trumpin presidenttiyttä on varjostanut demokraattien ylläpitämä tutkinta Trumpin vaalikampanjaan osallistuneiden henkilöiden yhteyksistä Venäläisiin diplomaatteihin ja liikemiehiin. Tutkimukset eivät ole vielä tulleet päätökseensä, mutta voidaan ainakin todeta, että Trumpin toiminta presidenttinä ei ole tähän saakka suosinut Venäjän ja Putinin intressejä. Trump on tehnyt viisi poliittista päätöstä, jotka selkeästi heikentävät Venäjän asemaa:

- Liuskekaasun ja liuskeöljyn tuotannon lisäämisen mahdollistaminen, mikä on alentanut Venäjän taloudelle tärkeiden energialähteiden hintaa.
- Öljy- ja kaasuputkistojen rakentamisen salliminen (esimerkiksi Keystone XL:n öljyputki)
- Pidättäytyminen aseriisuntaneuvotteluista Venäjän kanssa
- Yhdysvaltojen puolustusmenojen lisääminen. Tähän Putin voi vastata joko kuten Andropov, joka romahdutti maansa talouden kilpavarustelulla, tai kuten Gorbatshev, antamalla periksi ja tekemällä sovinnollisempaa politiikkaa.

- Taloudellisten pakotteiden kiristäminen Venäjän liittolaista Irania kohtaan.

Kaikissa edellä luetelluissa asioissa edellinen presidentti Obama toimi päinvastoin, eli Venäjän intressien mukaisesti, mutta häntä ei koskaan epäilty Putinin suosijaksi.

YK:n rahoitus ja sen massiivisen byrokratian toiminta on jo vuosikymmeniä hiertänyt republikaaneja. Vaalikamppailunsa aikana Trump lupasi ainakin tutkia mahdollisuuksia vähentää YK:n rahoitusta.

Presidenttinä Donald Trump piti kauniin puheen YK:n yleiskokoukselle 19.9.2017. Siinä hän palautti mieleen sodan jälkeisen Marshall-avun perusteet ja YK:n perustamisen ajat. Silloin Yhdysvaltain presidentti Harry S Truman visioi vahvojen ja turvallisten kansallisvaltioiden luovan myös vahvan Yhdistyneet Kansakunnat.

Yhdysvallat rahoittaa järjestön perustoimintojen, vajaan 3 miljardin dollarin suuruudesta budjetista 22 %. Trump teki pieniä leikkauksia vuoden 2018 budjettiin. Paljon suurempia summia Yhdysvallat antaa kahdenväliseen kehitysapuun, sekä muuhun taloudelliseen ja sotilaalliseen apuun.

Joulukuussa 2017 Yhdysvallat tunnusti virallisesti Jerusalemin Israelin pääkaupungiksi. Kun Jerusalemin tunnus-tamisesta pääkaupungiksi äänestettiin YK:ssa 23.12.2017, sai Trump konkreettisen esimerkin siitä, että huolimatta vuosikymmenien talousavusta, useimmat avunsaajat eivät tukeneet Yhdysvaltoja äänestyksessä. Jerusalemin tunnus-taminen oli yksi Trumpin vaalilupauksia.

Tulevat vuodet näyttävät, kuinka suurlähetystön siirto Tel Avivista Jerusalemiin onnistuu ja oliko se hyvä vai huono asia Lähi-Idän tilanteelle.

1 Helsingin Sanomat 23.5.2017.

2 YLE 11.11.2016.

3 National Review 27.8.2017.

Talouspolitiikka

Keskiluokkaiset amerikkalaiset eivät pidä erityisemmin säätelystä eivätkä veroista. Silti he arvostavat vähimmäissosiaaliturvaa, kuten lääkkeiden korvausta köyhille ja vanhuksille. He ymmärtävät, että tätä kaikkea voidaan rahoittaa, kun maassa on teollisuutta ja työpaikkoja yksityisellä sektorilla. Trump oivalsi äänestämään vaivautuvien aktiivisten kansalaisten arvostavan sitä politiikkaa, joka edes puhuu työpaikkojen säilyttämisestä. Toinen keskeinen asia keskiluokalle on elinkustannusten nousun pysäyttäminen. Suurimman osan amerikkalaisten elinkustannuksista vie kolme kohdetta: Terveydenhoito, koulutus ja energia (liikenne, sähkö, lämmitys). Vuonna 1980 ne veivät 25 % tuloista, mutta 2015 jo 36 %. Trumpin vaalikampanjassa veroleikkaukset, energian hinta ja terveydenhoidon reformi (Obamacare-muutos) oli siksi keskeinen.

Reaganin ajoista lähtien republikaanien talouspoliittinen ohjelma ja viesti on paljolti keskittynyt veroleikkauksiin ja yritysten toiminnan säätelyn vähentämiseen. Reaganin keskeisesti ajamiin asioihin kuului viesti siitä, että inflaatio ja kallis energia olivat palkansaajan vihollisia.

Amerikkalainen työläinen ymmärtää, että hallituksen mahdollisuudet nostaa palkkoja ovat lähes olemattomat, mutta elinkustannuksiin hallitus voi vaikuttaa. Halvimpien elinkustannusten osavaltiot ovat poliittisesti republikaanienemmistöisiä. Texasilaisessa keskikokoisessa kaupungissa työläinen saa palkallaan enemmän kuin työläinen Manhattanilla. Vielä 1980-luvulla keskiluokan tuloilla pystyi huolehtimaan terveydenhoidosta ja lasten yliopistokoulutuksesta, mutta ei nykyään, ainakaan isoissa kaupungeissa.

Vaikka college-maksut ovat nousseet tuplasti inflaation nähden, on koulutettujen määrä silti noussut, eikä koulujen ole tarvinnut alentaa kulujaan.¹ Harva kieltää koulutuksen saatavuuden tärkeyden kansantalouden kehityksen kannalta. Niiden pienipalkkaisten työläisten, jotka eivät ole itse käyneet yliopistotutkintoa, on kuitenkin vaikea ymmärtää, miksi heidän tulisi maksaa enemmän veroja, jotta korkeakoulutus olisi halvempaa (heidän näkökulmastaan) parempiosaisille.

Vastavuoroisesti on selvää että Millennium-sukupolvi (1981-1997 syntyneet) arvostaa ilmaista terveydenhoitoa ja koulutusta. Näiden intressien yhteensovittaminen on vaikea kysymys, jossa jokainen osapuoli on mielestään oikeassa. Trumpin realistinen lähestymistapa tähän kysymykseen on yliopistojen hallintokulujen pienentäminen. Samaa yritti Suomenkin hallitus vuonna 2015.

Kotimaisen energiantuotannon lisääminen paitsi tuo työpaikkoja ja verotuloja, se myös alentaa elämisen kuluja, kun auton tankin täyttäminen ja talon lämmitys on halvempaa. Paljon esillä olleiden hiilikaivosten työllistämisaikutus on Amerikassa vain 100 000 henkeä. Äänestäjät kyllä ymmärsivät sen, että suorien kaivostyöpaikkojen määrällä ei talouden kokonaiskuvassa ole ratkaisevaa merkitystä. Tärkeämpää ehkä olikin se, että äänestäjät ymmärsivät Pariisin ilmastopimuksen kuristavan jokaisen amerikkalaisen lompakkoa, koska se johtaa verojen nousuun, tukiaisiin ja epäterveisiin markkinoihin energiantuotannossa.

Demokraattinen puolue irtautui keskiluokkaisen veronmaksajan arjesta vuoden 1972 puoluekokouksessaan. Tuosta demokraattien puoluekokouksesta tuli Amerikassa ennennäkemätön poliittinen sirkus. Kokouksen osallistujat olivat korkeasti koulutettuja, hyvätulaisia ja ideologisesti tiedostavia – siis vasemmistolaisesti tiedostavia. Vasemmistohenkinen sosiologi Lewis Feuer kuvasi tapahtumaa ”Amerikan historian ensimmäiseksi intellektuellien kokoukseksi” ja Miamin kokouksen tuli johtaa demokraatit intellektuellien puolueeksi. Demokraattien puoluekokouksella oli aluksi 18 miljoonaa televisiokatsojaa, mutta kansalaiset kyllästyivät pian näkemäänsä risupartojen kokoontumiseen. Toisen päivän iltana katsojia oli jäljellä vain 4 miljoonaa. Kokousta seuranneena maanantaina Kalifornian suosittu kuvernööri Ronald Reagan kommentoi CBS-kanavalle kuluneen viikonlopun olleen hänen elämänsä hauskin ja mainitsi oppineensa tunnistamaan amerikkalaiset intellektuellit siitä, että he eivät osaa käyttää pyykkikonetta eivätkä silitysrautaa, partakoneesta puhumattakaan. Reaganin kommenttia halusi seurata 25 miljoonaa katsojaa.

Republikaanien Nixon voitti 1972 vaaleissa demokraattien ehdokkaan George McGovernin historian siihen mennessä toiseksi suurimmalla äänierolla ja osavaltiot luvuin 49-1. Hän sai tuolloin konservatiivisen työväestön eli ”hiljaisen enemmistön” puolelleen. Kesällä 1980 Republikaanien puoluekokous teki puolueohjelman, jossa korostettiin tuolloin ensimmäistä kertaa rodullisten vähemmistöjen ja työntekijöiden asemaa. Sen ohjelman turvin Reagan sai selkeän voiton vaaleissa keskiluokan äänillä. Vuonna 2016 Trumpin voiton myötä republikaaneista tuli entistäkin selvemmin teollisuuden työntekijöiden puolue.

Neuvostoliiton romahduksesta, näihin päiviin saakka, sekä republikaanit että demokraatit ovat jakaneet saman talouspoliittisen vision. Sen mukaan valmistava teollisuus voidaan siirtää halvan tuotannon maihin ja Yhdysvalloissa olisi korkean osaamisen työpaikkoja, kuten informaatioteknologian, ohjelmistojen ja sovellusten, sosiaalisen median ja korkeakoulutuksen käyneiden luovan luokan töitä. Kun teollisuuden työläisten määrä ja sitä kautta poliittinen painoarvo vähenisi, ei tälle kehitykselle pitänyt olla poliittisia esteitä.

Republikaanisen puolueen eliitin ja uuskonservatiivien sekä demokraattien näkökulmaa voisi kutsua globaalisti. Trump ajattelee tästä kysymyksestä kuitenkin toisin, kansallisen edun mukaisesti.

Konepajateollisuuden, maatalouden, elintarviketeollisuuden, energiantuotannon ja kaivostuotannon merkitys Amerikan vauraudelle on paljon enemmän, kuin niiden työntekijöiden osuus väestöstä. Talouden kerrannaisvaikutukset vaikuttavat siten, että teollisen tuotteen myynti dollarilla tuo 1,33 dollarin tulon muille talouden sektoreille. Vähittäiskaupan dollari taas vain 66 senttiä ja palveluliiketoiminnan dollari vain 61 senttiä. Vuonna 2015 Yhdysvaltain vienti oli 2,23 biljoonaa dollaria, josta 50 % oli teollisuustuotteita ja 33 % palveluja (lähinnä turismia eli matkailupalveluja). Pelkällä palvelujen viennillä ei olisi varaa nykyiseen tuontiin vaan vaihtotaseen vaje uppoaisi nostamattomiin syvyyksiin.

Globalisaation myötä kulutuselektronikassa, ilmailuteollisuudessa ja autoteollisuudessa on muutama markkinoita dominoiva monikansallinen yritys. Kansainvälinen kauppa on paljolti näiden konsernien tytäryhtiöiden kes-

kinäistä kauppaa, jossa komponentit liikkuvat kokoonpanotehtaisiin. Vapaakauppa on tuonut halvat vaatteet ja kulutustavarat ostajien ulottuville, mutta toisaalta työntekijät ja yrittäjät huomaavat myös sen tuomat riskit omalle elinkeinolle. Yhdysvaltain ja Kiinan kauppataase on ollut Yhdysvalloille negatiivinen aina kaupankäynnin alkamisesta asti, eli vuodesta 1983. Kauppataaseen alijäämän suuruus ei ole historiallisesti korreloinut Yhdysvaltain työttömyyden eikä myöskään Kiinan valuutan yanin dollariin verrattun arvon kanssa.

Vaikka Trump vaalikampanjassaan loi uhkakuvia kauppataaseen alijäämästä, on hän parantanut tilannetta

Vaikka Trump vaalikampanjassaan loi uhkakuvia kauppataaseen alijäämästä, on hän parantanut tilannetta pyrkimällä lisäämään vientiä Kiinaan, ei rajoittamalla kauppaa.

pyrkimällä lisäämään vientiä Kiinaan, ei rajoittamalla kauppaa. Trump toi vaalikampanjassaan esille kaksi heikkoutta Yhdysvaltain ja Kiinan kauppasuhteissa. Ensinnäkin Kiina on tähän saakka voinut suojella strategisesti tärkeitä alojaan ulkomaiselta kilpailulta. Toiseksi Kiinan aktiivinen hakkerointi immateriaalisen tiedon varastamiseksi,

eli teollisuusvakoilu, on huonosti sanktioitu. Mikäli Trump onnistuu näiden korjaamisessa, olisi se historiallisesti merkittävä muutos Kiinan ja Yhdysvaltain kauppasuhteissa.

Trumpin vaalilause *Make America Great Again* sai osakseen pilkkaa poliittisilta vastustajilta. Heidän mukaan lausetta olisi mahdotonta toteuttaa ja koko tavoite oli heidän mielestään väärä, sillä poliittisesti korrektien demokraattien mukaan Yhdysvaltojen tulisi asettaa globaalit ympäristötavoitteet ja ihmisoikeuskysymykset maan taloudellisten intressien edelle. Vastustajat väittivät lauseen olevan vain slogan, ilman todellista ohjelmaa toimenpiteistä, joilla Yhdysvalloista jälleen tehtäisiin ”suuri”.

Tullessaan presidentiksi Obama lupasi parantaa keskiluokan asemaa. Toisin kuitenkin kävi: tuloerot kasvoivat entisestään ja keskiluokan määrä väheni. Obaman hallinnon jäljiltä 47 miljoonaa amerikkalaista elää ruokakupongeilla.

Myös Trumpin lupaus tehdä Amerikasta jälleen suuri, kohdistui etenkin maan keskiluokalle. Hänen mukaan se tapahtuu sellaisten töiden lisääntymisen kautta, joissa maksetaan keskisuuria palkkoja sekä parantamalla alemman keskiluokan työntekijöiden asemaa. Matalapalkkatöiden vähentämiseksi tulee vähentää heikosti koulutettujen ihmisten maahanmuuttoa. Hyväpalkkaisten teollisuustöi-

den lisäämiseksi tulee houkutelua teollisuutta takaisin Yhdysvaltoihin.

Trump voi tehdä Amerikasta jälleen suuren, mikäli hänen hallituksensa onnistuu jalkauttamaan kansallisen tuottavuuden strategian. Työn tuottavuus on vuodesta 2008 lähtien noussut Yhdysvalloissa vain aneemiset 1,2 % vuodessa. Sitä edelliset 13 vuotta tuo nousu oli keskimäärin 2,4 % vuodessa. Tällä tuottavuuden laskulla on suuri merkitys siihen, miksi BKT:n kasvu on hyytynyt. Demokraattien mielestä hyytyminen johtuu siitä, että rikkaimmat 1 % ovat ottaneet koko kasvun (siis Obaman demokraattihallinnon aikana). Trumpin poliittinen ohjelma palauttaa perusasiat politiikan keskiöön. Ilman tuottavuuden kasvua elintaso ei voi nousta. Vain tuottavuuden nousu mahdollistaa julkistalouden kannalta vastuulliset veroleikkaukset. Jokainen promillen kasvu tuottavuudessa antaa yhteensä 50 miljardia liittovaltion kassaan 10 vuoden aikana.

Voiko tuottavuuden kasvu tapahtua pelkästään markkinoiden ansiosta? Entä riittääkö tässä tilanteessa perinteinen republikaanien talouskaava, jossa veroleikkaukset, byrokratian vähennys ja vapaakauppa nostavat tuottavuuden ylös? Viime vuosikymmenien kokemusten mukaan se ei riitä.

Markkinoiden ohjaamana yritykset ja julkisyhteisöt investoivat vähemmän tuotekehitykseen kuin olisi optimaalista. Ensinnäkin pelätään uuden teknologian hyödyttävän myös kilpailijoita. Toinen syy on epävarmuus uuden teknologian toimivuudesta. Trump kutsuikin tätä pingviniiefektiksi. Sadasta pingviinistä kukaan ei uskalla sukeltaa veteen hakemaan ruokakaloja, petojen pelossa, vaan koko ryhmä kuolee nälkään. Kolmas syy on kvartaalitalouden lyhytnäköisyys. Investoinnin takaisinmaksuajan odotus on pörssiyrityksissä vain 1-2 vuotta. Pitkän ajan tuottavuusloikat jäävät siis saavuttamatta. Pörssiyritykset investoivat Yhdysvalloissa vähemmän kuin yksityiset yritykset.

Yksityissektorin voittoa tuottavan sektorin osuus on 2/3 taloudesta. Loput 1/3 on julkishallintoa tai voittoa tuottamatonta kolmatta sektoria. Trumpin hallinnon tulisi saada nekin mukaan tuottavuuden parantamiseen. Digitaalisuudella julkisella sektorilla on paljon mahdollisuuksia, jos Trumpin hallinto laittaa niihin vauhtia. Esimerkiksi kansalaiselle ei ole hyötyä sähköisestä terveystiedon potilasjärjestelmän kehittämisestä, jos kaikki lääkärit eivät käytä sähköistä järjestelmää. Tuottavuusohjelman mukaan hallituksen virastojen tulee luopua paperien täyttämistä

siirtymällä verkkopalveluihin. Tässä suhteessa Yhdysvallat on jäljessä Suomea. Korkeakoulujen opetuksen siirtäminen osittain verkko-opetukseen on Trumpin hallinnossakin pohdittu keino vähentää opetustoimen kuluja ja nostaa tuottavuutta.

Uusien teollisuusprosessien ja automaation kehitys on hidastunut, lukuun ottamatta internetiä ja matkapuhelimia. Hallituksella on niin halutessaan keinoja motivoida teollisuutta tuottavuuden parantamiseen: suojella tekijänoikeutta, omaisuuden suojaa ja kilpailulainsäädäntöä, sekä vähentää talouden sääntelyä.

Hallitus voi kohdentaa resursseja infrastruktuuriin, matemaattisten alojen koulutukseen, ja tieteelliseen tutkimukseen. Obama aloitti STEM opetusohjelman (STEM = science, technological, engineering, mathematics opetus yhdessä) lukioissa ja korkeakouluissa vuonna 2009 ja nyt republikaanit haluavat tehostaa tuota ohjelmaa. Tuottavuuden lisäämiseksi on siis madallettava pääomakustannuksen hintaa, suhteessa työn kustannukseen. Tai lisätävä työn kustannuksia, joko minimipalkkaa nostamalla tai siirtolaisuutta rajoittamalla (kuten Trump on luvannut tehdä). Kun laittomia maahanmuuttajia ei olisi tarjolla, hankittaisiin esimerkiksi tiilenlatojarobotteja ja tomaatinpoimintakoneita.

Useat taloustieteilijät ovat sanoneet että matala kasvu on uusi normaali. Trump ei voittanut vaaleja kuuntelemalla näitä sovinnaiten oppien yleisluontoisia viisasteluja, vaan rohkealla visiollaan keskiluokan hyväpalkkaisten töiden lisäämisestä. Siihen tarvitaan kansallista tuottavuuspolitiikkaa. Ainakin ensimmäisenä vuotena Trump on lunastanut lupauksensa ottamalla poliittisia askelia tähän suuntaan.

1 CBNC 16.6.2015.

Liittovaltion velka

George W. Bushin lopettaessa kautensa presidenttinä vuonna 2008, Yhdysvaltain liittovaltion velkamäärä oli hänen kaudellaan lähes kaksinkertaistunut 10 biljoonaan dollariin.

Tullessaan valtaan Barack Obama arvosteli edeltäjänsä George W. Bushia toteutuneesta valtion velan kaksinkertaistamisesta. Kun Obama jätti Valkoisen talon, bruttovelan määrä on yli 19 biljoonaa, eli kaksinkertainen Bushin saavutukseen nähden. Obaman kauniiden puheiden hintana oli vastuuton velkaantuminen.

Vuoden 2008 finanssikriisi selvitettiin Yhdysvalloissa – ensin Bushin ja sitten Obaman johdolla - huomattavasti paremmin kuin Euroopan unionissa. Liittovaltion budjetin ja velan suhteen vähentämisessä on kuitenkin jääty toimien sijasta pelkän retoriikan tasolle.

Tammikuussa 2009 Obama kertoi The Washington Post -lehden haastattelussa seuraavaa ”kongressi ja edelliset hallitukset ovat liian kauan saaneet potkia velkatölkkiä tietä alamäkeen. Nyt olemme tulleet tien päähän. Tölkki on nostettava, ja kovat päätökset on tehtävä.” Ensimmäiselle budjetilleen Obama antoi kunnianhimoisen nimen *Vastuullisuuden uusi aika: Amerikan lupausten uudistus*. Saman budjetin alijäämä oli kuitenkin 1,17 biljoonaa. Vuonna 2018 liittovaltion 3,76 biljoonan menoista menee

2,7 biljoonaa lakisääteisiin pakollisiin maksuihin: sosiaaliturvaan, työttömyysmenoihin, kansaneläkkeisiin, koulutusmenoihin, terveydenhoitoon ja lääkekorvauksiin.

Velkamäärän nousu on ollut hurjaa viimeisen kahdeksan vuoden aikana. Tosin voidaan katsoa myös kongressin suuntaan. Presidentti Reagania muistetaan jälkikäteen syylistää liittovaltion velkaantumisesta 1980-luvulla. Todellisuudessa Reagan yritti leikata menoja, mutta demokraattien Tip O’Neillin johtama edustajainhuone ei antanut tähän mahdollisuuksia. Bill Clintonin aikana valtion talouteen tuli joinakin vuosina jopa ylijäämää, kun edustajainhuoneen republikaanit Newt Gingrichin johdolla eivät suostuneet menojen kasvattamiseen.

Trumpin ensimmäisen budjetin (2018) suunniteltu alijäämä on reilut 0,4 biljoonaa (440 miljardia), mikä on pienempi kuin lähes yhdenkään Obaman budjetin alijäämä. Ensimmäisessä budjetissaan Trump teki leikkauksia kaikkiin muihin budjetin pääkohtiin paitsi puolustukseen ja sisäiseen turvallisuuteen, joiden rahoitusta Trump vastaavasti lisäsi. Velkaantumisen nopeamman vähentämisen sijaan Trump on keskittynyt parantamaan talouden toimintaedellytyksiä keventämällä verotusta, jota leikattiin tuntuvasti joulukuussa 2017 tehdyssä verouudistuksessa.

VUOSI	2007 Bush	2008 Bush	2009 Obama	2010 Obama	2011 Obama	2012 Obama	2013 Obama	2014 Obama	2015 Obama	2016 Obama	2017 Obama	2018 Trump
Liittovaltion budjetin toteutunut alijäämä + 2018 ennuste (Miljardia dollaria)	161	458	1413	1294	1299	1087	679	484	438	585	666	440

Lähteet: BUDGET OF THE U. S. GOVERNMENT, A New Foundation For American Greatness, Fiscal Year 2018. / www.usgovernmentspending.com

Veropolitiikka

Vuonna 1974 Taloustietelijä Arthur Laffer kehitti teorian siitä, kuinka korkeampi veroaste vähentää valtion saamia verotuloja tietystä pisteestä lähtien. Valmistautuessaan vuoden 1980 presidentinvaaleihin Ronald Reagan otti talouspoliittiseksi ohjenuoraksi tuon niin sanotun Lafferin käyrän. Yhdysvalloissa verotus oli Lafferin käyrällä jo yli optimin. Siitä alkaen republikaanit kääntyivät verojen laskemisen puolueeksi ja republikaanien vaaliohjelmiin pesiytyi kaksi tärkeää elementtiä. Yhtäältä kannustin työhön, säästämiseen ja investointeihin, sekä toisaalta keskiluokan verotuksen keventäminen.

Vaikka Trumpin vero-ohjelmassa on samat elementit, niin niiden sisältö on erilainen. Nyt yritysveron muutokset kohdistuvat voittojen verotuksen keventämiseen ja investointien kannustamiseen. Reagan alensi samaan aikaan monia muita veroja, mutta yritysvero jäi kansainvälisesti korkealle 35 % tasolle. Kongressin 21.12.2017 hyväksymä Trumpin verouudistus laski sen 21 %:iin, mikä on samaa luokkaa kuin Suomessa ja Ruotsissa.

Ainakin Suomessa vallitsee laaja yksimielisyys vuonna 2014 tehdyn yritysveron laskemisen positiivisista vaikutuksista investointeihin. Yhdysvalloissa Trumpin politiikka toimii henkiselällä tasolla mikä näkyy jo nyt yritysten investointiasteen nousuna. Verouudistus helpottaa varsinkin yksinyrittäjiä ja perheyrittäjiä. Tähän saakka suuret pörssiyritykset ovat alentaneet verotustaan ”aktiivisen

verosuunnittelun” eli veroparatiiseihin ohjattujen voittojen avulla. Viimeisen 25-vuoden aikana yritysverot ovat kaatuneet Yhdysvalloissa toimivien paikallisesti omistettujen teollisten yritysten niskaan, jotka eivät voi kansainvälisten suuryritysten lailla ohjata voittojansa veroparatiiseihin. Vaalilupaustensa mukaan Trump laskee nyt näiden pienyritysten veroastetta.

Trumpin verouudistuksessa palkkatulojen verotusta alennettiin kaikissa tuloluokissa. Silti suurin osa palkansaajista maksaa edelleen pienempää veroa kuin yritykset, eli alle 20 %. Yhdysvaltain verohallinto arvioi että uudistuksen tuloksena verokertymä pienenee 1,5 biljoonaa dollaria seuraavan kymmenen vuoden aikana. Verouudistus vie liittovaltion veroapua niiltä osavaltioilta, joissa on keskimääräistä korkeampi veroaste. Yleensä nämä ovat demokraattien hallitsemia osavaltioita.

Trumpin verouudistusta vastustavien demokraattien pääargumentin mukaan uudistus suosii rikkaita. Asian voi halutessaan tulkita niinkin. Kuten Suomessa, myös Yhdysvalloissa noin 10 % tulonsaajista maksaa yli 80 % veroista, käytännössä 1,7 miljoonaa amerikkalaista. Tulevaisuudessa heidän motivointinsa työhön ja verojen maksumuutosten olennaisena valtion tulopuolelle. Seuraavalla sivulla löytyvässä taulukossa on esitetty verotuksen muutokset eri tuloluokissa. Taulukosta näkyy veroprosentin muutokset kussakin tuloluokassa.

Trumpin verouudistus

2017 verotaulukko eli veron määrä %. ennen Trumpin verouudistusta.	Yksineläjän verotettavat tulot US dollareina	Perheen eli pariskunnan verotettavat yhteistulot US dollareina
10 %	alle 9 325	alle 18 650
15 %	9 325 – 37 950	18 650 – 75 900
25 %	37 950 – 91 900	75 900 – 153 100
28 %	91 900 – 191 650	153 100 – 233 350
33 %	191 650 – 416 700	233 350 – 416 700
35 %	416 700 – 418 000	416 700 – 470 700
39,6 %	418 000 ja yli	470 700 ja yli

2018 verotaulukko eli veron määrä %. Trumpin verouudistuksen jälkeen	Yksineläjän verotettavat tulot US dollareina	Perheen eli pariskunnan verotettavat yhteistulot US dollareina
10 %	alle 9 525	alle 19 050
12 %	9 525 – 38 700	19 050 – 77 400
22 %	38 700 – 70 000	77 400 – 140 000
24 %	70 000 – 160 000	140 000 – 320 000
32 %	160 000 – 200 000	320 000 – 400 000
35 %	200 000 – 500 000	400 000 – 1 000 000
38,5 %	500 000 ja yli	1 000 000 ja yli

Lähde : Senate Finance committee / ABC News 2.12.2017

Trumpin ”suuressa kuvassa” liittovaltion on tulevan 10 vuoden aikana hankittava menoihinsa 43 biljoonaa dollaria ja hallittava nykyisin jo 20 biljoonan suuruista velkaansa. Talouskasvu ja tuottavuuden nousu ovat tässä kuvassa tärkeintä ja verotus siihen väline. Aikaisemmin korkeamman yritysveron johdosta monet amerikkalaiset yritykset

ovat viime vuosina parkkeeranneet voittojaan Yhdysvaltain ulkopuolelle noin 2,5 biljoonan dollarin edestä. Suurin etu Trumpin verouudistuksesta saavutetaan mikäli nuo rahat tulevina vuosina palaavat yhdysvaltain kansantalouden kiertoon.

Työllisyys

Monet talouden tunnusluvut puhuvat Trumpin puolesta. CNN uutisoi 3.11.2017 Yhdysvaltain työttömyyden olevan alhaisimmillaan 17 vuoteen. Lokakuussa 2017 vain 4,1 % työvoimasta oli työttömänä. Trumpin presidenttikaudella teollisiin työpaikkoihin on tullut lisäystä 156 000 ja yhteensä on luotu 1,8 miljoonaa uutta työpaikkaa.¹

Vuoden viimeisen kvartaalin BKT-kasvu 3,3 % oli nopeinta sitten kolmannen kvartaalin 2014 ja yritysten tulokset paranivat 5,4 %. Vaikka kuluttajien kulutus on pienentynyt, mikä on ainakin ympäristöpoliittisesti hyvä asia, niin yritysten investoinnit ovat kasvaneet peräti 10,4 %. Nimenomaan tuo investointien lisääntyminen osoittaa teollisuuden kotiinpaluuta Yhdysvaltoihin.

On tietenkin vaikea sanoa sitä, kuinka paljon kiitosta tästä kuuluu Trumpin talouspoliittisille päätöksille. Talous on kuitenkin myös psykologiaa ja poliittinen ilmapiiri ratkaisee paljon. Kun yritykset luottavat Trumpin olevan kakun kasvattaja, eikä kakun jakaja, niin se nopeuttaa yritysten investointipäätöksiä ja ohjaa niitä Yhdysvaltoihin. Markkinat ovat jo palkinneet yrityksiä tehdyistä investoinneista, sillä pörssikurssit Yhdysvalloissa ovat Trumpin hallintokaudella nousseet noin 20 %.²

1 The Washington Post 5.1.2018; CNN 3.11.2017.

2 Kauppalehti 15.12.2017.

Infrastrukturi

Vaaleissa Hillary Clinton ehdotti teihin, siltoihin ja rautateihin 275 miljardin investointeja 10 vuoden tähtämellä. Trump pisti tuplasti paremmaksi eli ehdotti samaan tarkoitukseen 550 miljardia. Infrastruktuurihankkeisiin panostaminen on perinteisesti ollut demokraattien ohjelmissa eikä republikaanien. Kumpikin ehdokas tai paremminkin heidän taustajoukkonsa perustelivat infraohjelmaa kolmella seikalla:

Ensinnäkin liikenneväylien investointeja on syytä vauhdittaa nyt kun korkotaso on matala ja edullista rahoitusta on saatavilla. Korot ovat todellakin alhaalla, mutta suunta koroissa on todennäköisesti ylöspäin, jos talous alkaa ylikuumeta.

Toiseksi rakentamista perustellaan sillä, että lainarahalla tehdyt infrastruktuurihankkeet stimuloivat talouskasvua. On kuitenkin otettava huomioon, että nyt ei ole lamaa vaan noususuhdanne tilanne ja työllisyys ennätyskellisen hyvä. Trump sai jo ensimmäisenä vuonnaan aikaan talouskasvun lisävauhdittamisen ilman valtion tukemaa rakentamista. Pörssikurssit ovat nousseet ja yksityinen sektori investoi teollisuuskiinteistöihin ja asuntoihin. Kaikki kynnelle kykenevät ovat jo haalarit päällä ja naulapyssy kädessä. Laman koittaessa (ennen pitkää) tilanne on toinen.

Kolmas argumentti oli se, että Yhdysvaltoihin yksinkertaisesti tarvitaan lisää teitä ja siltoja. Siinä Trump toisti jo sukupolven kestänyttä demokraattien pelottelua että ”sillat ovat romahtamassa”. Liikenneministeriön tilastot osoittavat juuri päinvastoin, eli huonojen siltojen osuus on

vähentynyt ja uudisrakentamisen myötä siltojen kokonaismäärä on lisääntynyt. Republikaanien enemmistö käyttäisi elvytysvaraa mieluummin veronalennuksiin, jolloin yritykset parantavat tuottavuutta, eikä julkisiin rakennushankkeisiin.

Kansainvälisen Valuuttarahaston (IMF) taloustieteilijä Andrew Warner julkaisi vuonna 2014 tutkimuksen, jossa analysoitiin 124 valtion infrahankkeita 50 vuoden ajalta. Tutkimuksen johtopäätös ei yllättänyt. Julkisten rakennushankkeiden ongelmia olivat kehnot valintaperusteet koska poliitikot ja rakennusyhtiöt olivat kiinnostuneempia että rahat kulutetaan kuin että ne kulutetaan viisaasti. Toinen krooninen ongelma oli huono kustannusten ennustaminen.

Infrahankkeissa on silti yksi kohde, jonka kuntoon laittamisesta vallitsee melko laaja yhteinen käsitys republikaanien, demokraattien ja presidentin kabinetin kesken. Vesihuollon korjausvelan rahoittamisen Trump on sekä vaalikamppailun aikana että vallassa ollessaan luvannut tehdä Obaman Clean Power Planin lopettamisesta säästyvillä budjettivaroilla. Vesihuolto mukaan lukien Yhdysvaltain infrastrukturi on Maailman Talousfoorumin mukaan 12 sijalla maailman valtioista.

Vain 20 % Yhdysvaltain infrahankkeista on liittovaltion rahoittamia. Todelliset mahdollisuudet vaikuttaa korjausvelan vähentämiseen eivät ole liittovaltion budjetissa vaan lainsäädännön kehittämisessä uusien rahoitusmallien mahdollistamiseksi. Tämän Trump on tunnistanut vuoden 2018 budjettikirjassaan luvussa Fact Sheet 2018 Budget: Infrastructure Initiative.

Maahanmuutto

Trumpin suurimpia lupauksia oli Meksikon maarajalle rakennettava muuri, joka estäisi laittoman maahantulon. Maahanmuuttoa käsitteleviin vaalilupauksiin kuului myös lupaus lopettaa maahanmuutto islamilaisista maista, kunnes terrorismin uhka saataisiin torjuttua.

Meksikon ja Yhdysvaltain välisen maarajan pituus on 1900 mailia neljän osavaltion Kalifornian, Arizonan, Uuden Meksikon ja Teksasin alueella. Tuosta määrästä on jo valmiiksi aidattuna tai muurattuna 700 mailia. Siitä suurin osa rakennettiin presidentti George W. Bushin allekirjoittaman lain perusteella (The Secure Fence Act, 2006) ja joi-takin osia jo aiemmin. Huumekauppa on aidan tuloksena hidastunut, mutta ei loppunut kun aidan ali kaivetaan tunneleita. Vertailukohtana mainittakoon että Kiinan muurin pituus on 13 000 mailia.

Johtaja Marc Rosenblum Yhdysvaltain maahanmuut-tovirastosta arvio nykyisen ”muurin” maksaneen noin 2,4 miljardia dollaria ja että Trumpin suunnitelman toteut-taminen maksaisi vähintään 15 miljardia. Republikaani-en kongressiedustajat eivät ole toistaiseksi lämmenneet muurin rahoitukselle ja ympäristöjärjestöt ovat hidasta-neet muurin suunnittelua. Mahdollisuudet saada Meksiko maksamaan (Trumpin eräs vaalilupaus) rajamuurin raken-nus rajoittuvat seuraaviin menetelmiin: rajanylitysmaksut, Meksikoon tehtyjen rahansiirtojen verottaminen ja tullitariffit. Muuri on yksi palikka Trumpin hallinnon ja kongressin välisissä neuvotteluissa ja tarvittaessa Trump löytää käytännöllisemmänkin tavan padota Meksikosta tuleva laiton siirtolaisuus.

Trump aloitti virkansa räväkästi maahanmuuttoon liittyen. Ensimmäisen työviikkonsa päätteeksi hän allekirjoitti asetuksen maahantulon estämiseksi seitsemästä muslimimaasta. Useat osavaltiot kuitenkin kieltäytyivät noudattamasta asetusta. Yhdysvaltain korkein oikeus totesi kolmannen version asetuksesta lailliseksi ja se on nyt voimassa. Listalla olevat maat muuttuivat hieman alkupe-räisestä ollen nyt: Tsad, Venezuela, Jemen, Iran, Syyria, Li-by, Somalia ja Pohjois-Korea.

Toinen räväkkä ulostulo ajoittui loppuvuoteen kun

Yhdysvallat ilmoitti 3.12.2017 irtautuvansa YK:ssa tekeillä olevasta kansainvälisestä pakolais- ja siirtolaissopimukses-ta ja samoin vuonna 2016 laaditusta New Yorkin pakolais- ja siirtolaisjulistuksesta. Yhdysvaltojen YK-lähettiläs Nikki Haley sanoi, että Yhdysvallat aikoo jatkaa siirtolaisten ja pakolaisten tukemista kaikkialla maailmassa, mutta ei aio luovuttaa maahanmuuttopolitiikan päätösvaltaa ulkopuo-lisille.¹

Pitkäjänteisempi lainsäädäntötyö Yhdysvaltain maahan-muuttopolitiikan uudistamiseksi on jäänyt noiden yllämai-nittujen suoraviivaisten päätösten jalkoihin. Yhdysvalloissa arvioidaan olevan noin 11 miljoonaa laitonta siirtolaista. He käyttävät tarpeen tullen jonkun toisen sosiaaliturvatunnus-ta. Obaman kaudella heistä tuli noin 3 miljoonaa. Tuolloin maasta kyllä poistettiin ennätysmäärä laittomia maahantuli-joita – mutta ennätysmäärä myös armahdettiin ja annettiin pysyä maassa (presidentin asetuksella).

Lupaustensa mukaisesti Trump aloitti poistamiset, mikäli laitton siirtolainen jäi kiinni rikoksesta, kuten vää-rien sosiaaliturvustusten käytöstä. Nykyisillä resursseilla ra-javartiosto ICE pystyy poistamaan noin 500 000 henkilöä vuodessa. Mikäli kaikki laittomat siirtolaiset haluttaisiin poistaa maasta, menisi nykyisillä resursseilla 20 vuotta en-nen kuin kaikki laittomasti maassa olevat olisi karkotettu. Toisaalta Trumpin politiikka laittoman siirtolaisuuden lo-pettamiseksi on kuitenkin jo nyt tuonut hyviä tuloksia ja Washington Times uutisoi 5.12. laittoman siirtolaisuuden romahtaneen vuonna 2017 alimmalle tasolle neljäänkym-meneenviiteen vuoteen.

Trumpin viestintä laittoman siirtolaisuuden poistami-sen syistä on kuultu huonosti. Perusteltuja syitä kyllä riittää keskiluokkaisen amerikkalaisen veronmaksajan kannal-ta katsottuna. Laittomasti tulevat siirtolaiset hyödyttävät epärehellisiä työnantajia ja polkevat laillisten siirtolaisten ja amerikkalaisten työläisten palkkatasoa. Laittomat siir-tolaiset kuormittavat lailliseen asukasmäärään mitoitettuja terveydenhoitopalveluja. Trumpin hallinnolla on tarkoitus uudistaa maahanmuuttopolitiikka siten että matalapalkka-töihin otetaan nykyistä vähemmän, mutta teknisten alojen osaajia nykyistä enemmän.

Laittomista maahanmuuttajista 50 % tulee Yhdysvaltoihin laillisesti, mutta he jäävät maahan viisumin umpeuttua. Maassa olevien henkilöiden oleskelun laillisuuden tarkastamiseen tulisikin Trumpin mielestä kohdentaa resursseja nykyistä enemmän. Kongressi on jo vuosikautia ehdottanut sähköistä henkilökorttijärjestelmää, mutta Obaman demokraattihallinto jarrutti sen käyttöönottoa. Trump puolestaan lupasi saattaa sen voimaan. Hän voi tehdä sen asetuksella, mutta rahaa toteuttamiseen silti tarvitaan. Osa republikaanien kongressiedustajista toimii aktiivisesti Trumpin vaaliohjelman puolesta, osa taas ei. Kaksi republikaanisenaattoria Tom Cotton Arkansasista ja David Perdue Georgiasta tekivät lakialoitteen (RAISE Act = Reform American Immigration for Strong Employment) laillisen siirtolaisuuden tiukentamisesta, sillä se lisää perhesidosten kautta myös laitonta siirtolaisuutta. Lakialoitteella ei viitata mihinkään kansallisuuteen, mutta silti demokraattien Luis Gutierrez on kutsunut sitä rasistiseksi.

Nykyinen siirtolaislaki tuli voimaan vuonna 1965 Presidentti Johnsonin työministerin Willard Wirtzin valmistelemana. Laki suosi edellistä siirtolaislakia enemmän ei-kristillistä ja ei-eurooppalaista maahanmuuttoa. Lain laatimiseen osallistui keskeisesti demokraattien senaattori Ted Kennedy, jonka todennäköinen tarkoitus oli hankkia sitä kautta demokraattiselle puolueella kiitollisia äänestäjiä uusista ei-eurooppalaisista siirtolaisista. Tätä aikaisempi siirtolaislaki oli kiintiöiden kautta suosinut kulttuurillisesti valtaväestön kaltaista maahanmuuttoa Euroopasta.

Lain käsittelyn yhteydessä Wirtz vakuutti kongressille että uutta työvoimaa tulisi vain promillen verran kokonaistyövoimasta vuosittain. Samaan lakiin kirjattiin myös perheenyhdistämismahdollisuus. Ammattiliitot puolsivat silloin lakia, luullen eurooppalaisen valkoisen väestön tulevan sukulaistensa perään töihin. Toisin kävi. Princetonin Yliopiston sosiologi Marta Tienda selvitti että vuosina 1996-2000 tulleet 300 000 aasialaista ketjuttivat mukanaan 1 200 000 perheenjäsentään, joista joka neljäs oli yli 50-vuotias. Latinalaisesta Amerikasta tulleet toivat vielä enemmän sukulaisiaan mukanaan.

Viime vuosikymmeninä sukulaisuusketjutus on noussut merkittävään rooliin siirtolaisuudessa. Kun siirtolainen menee naimisiin amerikkalaisen kanssa hän voi tuoda aikuiset lapsensa ja vanhempansa ja sisaruksensakin Yhdysvaltoihin. Uusi (RAISE act) lakiehdotus sallisi vain alaikäisten lasten ja puolisoitten maahantulon. Vanhemmat

pääsisivät vain, jos joku maksaa heidän sairausvakuutuksensa.

Lakialoitteen tarkoitus on vastata maahanmuuton nykyisiin haasteisiin. Ajatuksena lakialoitteessa on siirtyä maahanmuuttajien pisteytykseen, jossa pisteitä kerääntyisi iän, koulutuksen ja kielitaidon perusteella. Vuosittain 140 000:lle eniten pisteitä ansaitsevalle myönnettäisiin Green Card, eli työlupa, ja lisäksi 50 000 Green Cardia arvottaisiin edelleen kuin lotossa. Trump tosin haluaisi eroon koko Green Card -arvonnasta, joten järjestelmän suhteen saattaa tulevaisuudessa tulla vielä lisäaudistuksia. Uudesta laista hyötyisivät ne köyhien maiden koulutetut asukkaat, joilla ei ole valmiiksi sukulaisia Yhdysvalloissa. Vuonna 2015 tehdyn MIT:in (Massachusetts Institute of Technology) tutkimuksen mukaan selvä enemmistö amerikkalaisista kannattaa korkeasti koulutettujen suosimista maahanmuuttajina, erityisesti ei-valkoiset amerikkalaiset ajattelevat näin.

RAISE Act -lakialoitteella on kolme tavoitetta. Sulkea perheenyhdistämiseen perustuva maahanmuutto, lisätä taitoihin perustuvaa työperäistä maahanmuuttoa ja vähentää laillisen maahanmuuton kokonaismäärää. Toisin sanoen tarkoituksena on parantaa maahanmuuton laatua, mutta vähentää määrää.

Nykyisin vain 13 % maahanmuutosta on työperäistä ja niistäkin vain puolet on taitoihin perustuvaa. Työperäiset korkeasti koulutetut maahanmuuttajat useimmiten maksavat paljon veroja, ostavat paljon palveluja ja tekevät vähän rikoksia. Poliittisesta keskustelusta päätellen demokraatit ja suurpääoma haluavat juuri toisenlaista eli nykyisenlaista maahanmuuttoa. Obaman presidentin asetuksella voimaan saattama ohjelma DACA (Deferred Action for Childhood Arrivals) salli 800 000:n alaikäisenä alle 16-vuotiaana maahan tulleen siirtolaisen saada työlupa. Tämän menettelyn Trump lopetti omalla väliaikaisella asetuksellaan, mutta antoi lopullisen päätäntävällän kongressille.

RAISE Act -lakialoitteella on yhtymäkohta republikaanien tuottavuusohjelmaan, jota käsittelemme aiemmin. Tähän saakka osaamattomien ihmisten maahanmuutto on hidastanut tarvetta parantaa tuottavuutta eli kehittää työtä säästävää teknologiaa, kun halpaa työvoimaa on ollut saatavilla yhä enemmän.

1 USA Today 3.12.2017.

Pariisin ilmastopimus

Vuosina 2013-2017 Yhdysvaltain ympäristöviraston (EPA) pääjohtajana toiminut Gina McCarthy muistuttaa *Foreign Policy* -lehden (Touko-Kesäkuu 2017) artikkelissa, että vuonna 1987 laadittu Montrealin protokolla, jolla kiellettiin otsonia tuhoavat CFC-yhdisteet, oli presidentti Ronald Reaganin aloite ja osoitus rakentavasta globaalista ympäristöpolitiikasta. McCarthy kritisoi Trumpia, koska tämä veti tukiaisia uusiutuville energiamuodoilta eikä Reaganin tapaan pyri globaaliin yhteistyöhön, vaan ilmoitti Yhdysvaltain irtautuvan Pariisin ilmastopimuksesta.

Reagan ohjasi Yhdysvallat ilmastonmuutoksen hillinnän tielle. Vuonna 1987 Reagan allekirjoitti ensimmäisen lain globaalista ilmastonmuutoksen ehkäisystä. Siinä amerikkalainen tiedeyhteisö veloitettiin tunnistamaan teknologiat ja aktiviteetit, joilla ilmaston lämpenemistä voidaan hidastaa. Laki perustuu ajatukseen teknologian kehittämisestä, ei talouden rajoittamisesta. Reagan uskoi tutkimukseen, ei kilpailua vääristävään tukipolitiikkaan. Reaganin näkemys omaksuttiin laajasti yli puoluerajojen. Yhdysvallat ei kuitenkaan lähtenyt mukaan vuonna 1997 neuvoteltuun Kioton ilmastopimukseen. Elokuussa 1997 Yhdysvaltain senaatti kielsi äänin 95-0 Presidentti Bill Clintonia allekirjoittamasta mitään sopimusta, joka ei koske myös tulevaisuuden tärkeimpiä hiilidioksidipäästöjen aiheuttajia, kuten Kiinaa, Intiaa tai Brasiliata. Obaman hallinto taas muutti lähestymistapaansa ja lähti mukaan Pariisin ilmastopimukseen.

Kuuma ympäristöpoliittinen kysymys Yhdysvalloissa on Keystone XL Pipeline-öljyputkisto, jonka kautta on tarkoitus siirtää Kanadan Albertasta öljyä Yhdysvaltojen jalostamoille ja Texasin öljysatamiin. Ympäristöväki ja demokraattien vasen siipi ovat vastustaneet hanketta, mutta toisaalta he eivät tuo esiin muita saman mittakaavan vaihtoehtoja energiantuotantoon. Republikaanien pragmaattisen ilmastopolitiikan linjan poliitikot taas kannattavat putkistoa, koska ilman sitä kyseiset öljyvarannot rahdattaisiin Kiinaan, ja logistiikasta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt olisivat huomattavasti suuremmat. Alkuvuodesta 2015 kongressin molemmat kamarit äänestivät putkiston

puolesta, mutta Obama esti sen rakentamisen veto-oikeudellaan. Trump piti vaalilupauksensa noudattaen aikaisemman ja nykyisen kongressin tahtoa, peruen Obaman rakennuskiellon. *New York Times*-lehden kolumnisti Paul Krugman pelkäsi Trumpin tappavan koko planeettamme, koska hän sallii Keystone XL-öljyputken ja vetäytyy Pariisin ilmastopimuksesta.

Pariisin ilmastopimukseen Obama lähti saavuttaakseen ”ilmastojohtajuuden”. Muut suuren mittaluokan päästöjen aiheuttajat eivät kilvoitelleet johtajuudesta, ainakaan konkreettilla. Pariisin ilmastopimus on nippu valtioiden antamia sitoumuksia toimenpiteistä, joilla kukin valtio aikoo pysäyttää ilmakehän lämpenemisen 1,5 °C:seen esiteolliseen kauteen (1800-luku) verrattuna. Nuo toimenpiteet ja varsinkin niiden aloittamisaika vaihtelevat suuresti. Pariisin ilmastokokouksessa Kiina sitoutui vähentämään taloutensa hiili-intensiteettiä (päästöjen ja bruttokansantuotteen välistä suhdetta) 60 % ja Intia 33 % vuoteen 2030 mennessä. Pakistan lupasi vähentää päästöjään ”mahdollisuksiensa mukaan”. Absoluuttista päästöjen vähentämistä ne eivät luvanneet. Sen sijaan Yhdysvallat lupasi vähentää todellisia päästöjä 26 % vuoden 2005 tasosta ja EU 40 % vuoden 1990 tasosta, vuoteen 2030 mennessä. Käytännössä Kiina siis voi kasvattaa päästöjään vielä lähes 15 vuotta, ja esiintyä silti ilmastosankarina. Ehkä aikakäsitys unohtui Obaman hallituksen ulkoministeri John Kerryn lausunnosta ”Pariisissa 186 kansakuntaa yhdistyi suunnitelmaan, jolla kaikki vähentävät päästöjään”.

Trumpin näkemyksen mukaan Pariisin ilmastopimus oli kohtuuton Yhdysvalloille, eikä se johda globaalien päästöjen vähenemiseen. Siksi Trump halusikin irtautua siitä ja neuvotella tulevaisuudessa uuden tehokkaamman ja tasapuolisemman sopimuksen. Vaalilupaus tuli pidettyä, vaikka varsinainen sopimuksesta irtautuminen tapahtuu vasta usean vuoden päästä sopimusjuridisista syistä johtuen.

The Heritage Foundationin tilastotieteilijä Kevin Dayaratnan mukaan Pariisin ilmastopimuksesta vetäytymisen ja Obaman *Clean Power Plan* ohjelman energiatukiaisten lopettaminen tuo Yhdysvalloille 1,3 biljoonan (= 1300 miljardin) taloudellisen edun seuraavan 8 vuoden aikana

ja vuoteen 2035 mennessä bruttokansantuotteen lisäkasvun arvioidaan olevan kolossaaliset 3,7 biljoonaa dollaria kun edullinen energia generoi 900 000 työpaikkaa. Merenpinnan nousuun näiden päätösten arvioidaan vaikuttavan 2 millimetriä. Yhdysvaltain energiaministeri Rick Perry aloitti lokakuussa 2017 Australian, Etelä-Afrikan ja Intian kanssa yhteistyöneuvottelut kivihiilen käytön tehostamisesta ja mahdollisuuksista vastata maapallon kasvavaan energiantarpeeseen. Tarvetta tähän on, sillä afrikkalaisista noin 700 miljoonaa elää ja asuu ilman sähköä.

On jotenkin koomista uskoa maailman kaatuvan Trumpin vetäytymiseen Pariisin ilmastopimuksesta. Jos ajatellaan todella vuoteen 2100, niin kansainvälinen ilmastopolitiikka on lähtökuopissaan ja tulevan 80 vuoden aikana tehdään vielä monta uutta ilmastopimusta. Foreign Policy-lehden mukaan 70 % amerikkalaisista uskoo ilmastomuutokseen ja 55 % uskoo sen olevan ihmisen toiminnan aiheuttamaa. Silti Amerikkalaisten korviin ilmastopelottelu alkaa kärsiä jo inflaatiosta. Ex-varapresidentti Al Gore varoitti vuonna 2006 että ”maailma saavuttaa kymmenessä vuodessa tason, jolta ei ole paluuta”. IPCC:n entinen puheenjohtaja Rajendra Pachauri varoitti vuonna 2007, että ”vuoden 2012 jälkeen on myöhäistä tehdä mitään”. NASAn ilmastotutkija James Hansen antoi vuonna 2009 Obamalle ”4 vuotta aikaa pelastaa maapallo”. YK:n alaisen UNF -säätien puheenjohtaja Tim Wirth varoitti että ”Obaman toinen hallintokausi on viimeinen mahdollisuuksien ikkuna”. Nyt demokraatit väittävät että Hillary Clintonin valinta olisi vielä pelastanut maailman ilmastomuutokselta.

Suomessa poliittinen eliitti meni mukaan YLE:n hehkutukseen Pariisin Ilmastopimuksen tärkeydestä. Nyt on päässyt esille realistisempiakin äänenpainoja. YLE uutisoi 3.10.2017 aiemmin mainitsemani ilmastotutkija James Hansenin vierailusta Nordic Business Forumissa, Helsingin Messukeskuksessa. Hansenin mukaan Pariisin ilmastopimuksen hypetyks on soopaa, eikä eri valtioiden suurieleisesti antamalla sitoumuksilla ole merkitystä hiilipäästöjen vähentämisen kannalta. Hän siis tuli samaan lopputulokseen kuin Trump. Hansen johti vuodet 1981–2013 Yhdysvaltain avaruushallinnon Nasan ja Columbian

yliopiston yhteistä Goddard-instituuttia, joka tutkii laajasti avaruuden ja ilmakehän mekanismeja.

Suomessa realistista näkemystä toi esiin Energiayhtiö ST1:n hallituksen puheenjohtaja Mika Anttonen.¹ Hän totesi Pariisin ilmastopimukseen olevan sitä varten, että ihmisillä säilyisi usko. Anttonen mukaan käynnissä on poliitikkojen suitsuttamia toimenpiteitä, jotka ovat ”lillukanvarsia”, maksavat valtavasti, eivätkä johda mihinkään.

Obaman hallinto teki selvityksen siitä, miten ilmastomuutos tulee vaikuttamaan vuonna 2100. He käyttivät kolmea taloustieteellistä mallia päästäkseen johtopäätöksiin, jonka he julkaisivat nimellä ”The Social Cost of Carbon”. Niistä tärkein oli DICE malli (Dynamic Integrated Climate-Economy), jonka kehitti Yalen Yliopiston William Nordhaus. Mallin mukaan maailman yhteenlaskettu BKT olisi ilman ilmastomuutosta 510 biljoonaa dollaria vuonna 2100. Se siis olisi 575 % enemmän kuin vuonna 2015. Mallinnuksen mukaan ilmastomuutos vähentäisi vuoden 2100 BKT:ta 4 % eli siltikin se olisi 490 biljoonaa ja 550 % enemmän kuin 2015. Trumpin hallinto ei kiellä DICE mallia, mutta Trump ymmärtää suuren kuvan eikä panikoi. Vuoden 2100 perspektiivillä katsoen on sama vaihteleeeko BKT 4% tai vaikka 14 %. Joka tapauksessa maailma on silloin 5 kertaa nykyistä varakkaampi,

Trumpin näkemyksen mukaan Pariisin ilmastopimustus oli kohtuuton Yhdysvalloille, eikä se johda globaalien päästöjen vähenemiseen. Siksi Trump halusikin irtautua siitä ja neuvotella tulevaisuudessa uuden tehokkaamman ja tasapuolisemman sopimuksen.

hyvinvoivempi sekä teknologisesti kehittyneempi kohtamaan ilmastomuutoksen uhat. Trumpin mielestä on tärkeää kehittää vesihuolto ja terveydenhoitoa, eli niitä perusasioita köyhyyden ja kurjuuden torjumiseksi, jotka ovat jääneet vihreiden ilmastopelottelun jalkoihin.

Saksa on onnistunut pitämään yllä edistyksellistä maanetta energiantuotannossa ja kasvihuonepäästöjen vähentämisessä. Todellisuudessa tuulivoimaa suosinut ”vihreä energiakäänne” ei ole tuonut Saksalle edes EU:n keskiarvon suuruisia päästövähennyksiä, varavoimana tarvittavan hiilivoiman lisääntymisen johdosta. Vuonna 2016 päästöt lisääntyivät edellisvuoteen nähden huolimatta massiivisista tukiaisista tuuli- ja aurinkovoimalle.² Viime aikoina siellä on ollut kuitenkin nähtävissä heräämistä todellisuuteen. Uutistoimisto Reuters uutisoi 8.1.2018 liittokansleri Merkelin ja sosiaalidemokraattien puheenjohtaja Martin Schulzin neuvottelevan epärealistisesta ilmastotavoitteesta

(40 % vähennys 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä) luopumisesta ja sen korvaamisesta uudella tavoitteella (55 % vähennys vuoteen 2030 mennessä).

Gloaalien hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi on republikaanien taholta ehdotettu yksinkertaista hiiliveroa. Sen vastapainoksi monenkirjavat uusiutuvien energiamuotojen tukiaiset tulisi heidän mielestään lopettaa. EU:n ja YK:n byrokraatiaan ja sosialismiin tykättyneiden virkamiesten intressiin tuskin mahtuu tällaisen hiiliveron luominen. Sehän olisi markkinatalouden periaatteisiin nojautuva keino vähentää hiilidioksidipäästöjä, ja koskisi myös kehittyviä maita. Euroopassa poliitikot puolestaan eivät pidä ajatuksesta, koska hiiliveron muodossa kansalaiset ja kuluttajat huomaisivat omakohtaisesti, kuinka kalliiksi päästöjen vähentäminen tulee. Siksi tämä kustannus yritetään kiertää kauniilta kuulostavalla lainsäädännöllä, kuten uusiutuvien energiamuotojen tukemisella.

Joukko republikaanimielisiä tutkijoita julkaisi helmikuussa 2017 ehdotuksen hiiliverosta. Kansainvälisen ilmastopoliittisen ajatuspajan Climate Leadership Councilin ehdotuksen kirjoittajiin kuuluivat muun muassa presidentti Reaganin ulkoministeri **George Schultz** ja George W. Bushin valtiovarainministeri **Henry Poulson Jr.** Euroopan unionin päästökaupassa on nähty ongelmaksi niin sanottu *hiilivuoto* eli energiaa paljon käyttävän teollisuuden

pako maihin, joissa ei ole päästökauppaa. Republikaanien mallissa hiilitullia sovellettaisiin tuontiin juuri niistä maista, joissa ei ole vastaavaa hiilidioksidimaksua. Ehdotuksesta kertoi Suomessa tiedetoimittaja Marko Hamilo.³

Yhdysvalloissa siirrytään kivihilestä maakaasuun ilman Obaman puhtaan energian ohjelmaakin, koska se on edullisempaa ja samalla myös vähäpäästöisempää. Trumpin hallinto jatkaa liuskekaasun käytön edistämistä. Liuskekaasuteknologian ansiosta Yhdysvalloissa edistyy myös geotermisen energian tutkimus ja hyödyntäminen kovaa vauhtia. Hyviä esimerkkejä Trumpin aikana nousseista energiasektorin yrityksistä ovat juuri geotermisen energian tutkimukseen ja hyödyntämiseen syntyneet yhtiöt kuten US Geothermal inc., joka tuottaa sähköä geotermisellä energialla. Yhdysvaltain päästöt alenevat teknologian kehittymisen ja yritysten kasvaneiden investointien ansiosta. Todennäköisesti Trumpin hallinnon verouudistuksen mahdollistama investointibuumi hyödyntää eniten juuri ympäristöteknologian kehittymistä.

1 YLE 7.2.2017.

2 Foreign Policy 13.11.2017.

3 Suomen Uutiset 28.4.2017.

Terveydenhoidon uudistus

Edesmennyt demokraattien senaattori Edward ”Ted” Kennedy toimi koko 47-vuotisen (1962-2009) senaattoriuransa ajan terveydenhuoltokysymysten parissa. Hän johti useaan otteeseen senaatin terveydenhuoltokomiteaa. Vuonna 2008 antamassaan haastattelussa Kennedy oli erityisen pettynyt Hillary Clintonin toimintaan miehensä presidenttiyden aikana. Silloinen yritys laajentaa terveydenhoidon kattavuutta kaikkiin kansalaisiin kompastui Kennedyn mielestä Clintoneiden ylimielisyyteen ja osaamattomuuteen. Vuonna 2008 Kennedy kääntyi demokraattien esivaalien varhaisessa vaiheessa Obaman tukijaksi pitäen Hillary Clintonia korruptoituneena ja epärehellisenä. Kennedy painotti terveydenhuoltouudistuksessa tarvittavan yhteistyötä yli puoluerajojen. Hän katui, että ei vuonna 1971 tarttunut presidentti Nixonin kansallista terveydenhuoltoa koskevaan lakiehdotukseen, joka olisi jo silloin tuonut valtion tueman sairausvakuutuksen köyhimmille. Silloin demokraatit vastustivat ehdotusta koska se tuli väärältä taholta.

Kennedy ehti ennen kuolemaansa olla mukana suunnittelemassa The Affordable Care Act lainsäädäntökokonaisuutta, joka tunnetaan paremmin nimellä Obamacare. Republikaaneille on ideologisesti tärkeää kumota tuo laki, koska sen koetaan vievän valinnanvapauden ja ohjaavan 15 % kansantaloudesta koskevan terveydenhoidon hallituksen ohjaukseen. Amerikkalaiset ovat perinteisesti kokeneet mahdollisuuden valita lääkäriinsä ja lääkärikulut maksavan vakuutusyhtiönsä tärkeäksi osaksi perustuslaissa määritellyä yksilönvapautta.

Niin sanottu medikalisaatio, eli yhä kalliimman tekniikan käyttö terveydenhoidossa, on nostanut Yhdysvaltain terveydenhoitomenoja tuplasti yleiseen inflaatioon verrattuna.¹ Obamacare ei ole tuota kehitystä muuttanut. Lain alikirjoituksen yhteydessä (23.3.2010) presidentti Obama

lausui uudistuksen maksavan 940 miljardia, mikä perustui kongressin budjettitoimiston (CBO) arvioon kustannuksista vuosille 2010-2019. Maaliskuussa 2012 CBO arvioi kustannusten olevan tuplasti eli 1,76 biljoonaa vuosille 2012-2023. Pääosin nuo kustannukset tulevat veronmaksajille ja yrityksille. Vuonna 2010 Yhdysvaltain aikuisväestöstä (18-64 vuotiaat) 19 % oli ilman sairausvakuutusta ja vuonna 2016 vielä 9 % eli noin 28,6 miljoonaa henkilöä Obamacaren ansiosta on siis huomattava osa väestöstä saatu sairausvakuutusten piiriin.²

Vaalikampanjansa aikana Trump ei osoittanut kovin suurta kiinnostusta terveydenhuollon kysymyksiin, mutta suhtautui kriittisesti Barack Obaman säätämään terveydenhuollon uudistukseen ja lupasi kumota sen tai uudistaa sitä merkittävästi. Hieman yksinkertaistaen voidaan sanoa, että Obamacaressa ratkaisu on veronmaksajien maksuosuuden lisääminen. Trumpin ratkaisu on kilpailun lisääminen ja halvempien hoitomenetelmien mahdollistaminen. Trump myötäilee tässä kysymyksessä republikaanien valtavirtaa, vaikka välillä hän on myöntänyt Obamacaren positiiviset puolet. Käytännössä Trump onkin kumonnut Obamacaressa merkittäviä osia presidentin asetuksilla ja uudella verolaililla. Bloombergin kolumnisti Max Nisen arvioi Obamacaren säilyvän kuitenkin vajaan 2018.³

1 Forbes 29.6.2015.

2 National Center for Health Statistics.

3 Bloomberg 27.12.2017.

Sosiaalipolitiikka

Jo vuosikymmeniä demokraatit ovat etsineet ja pitäneet yllä ongelmia, joista he ovat katsoleet itse hyötyvänsä poliittisesti. Amerikan suuret kaupungit (kuten Chicago, Baltimore, Philadelphia, St. Louis, Washington DC ja Detroit) ovat olleet demokraattien hallinnassa kauemmin kuin niiden asukkaat muistavat. Niissä kaupungeissa on Amerikan räikein köyhyys, suurin rikollisuus, heikoimmat poliisivoimat ja huonoimmat koulut. Mustat edustavat Amerikan väestöstä 13 %, mutta vangeista 37 %. Väkivaltarikoksista mustat tekevät 40 % ja murhista 50 %. Trumpia huolestutti näistä rikoksista eniten kärsivän mustan väestön asema.

Trump tarjosi vaalipuheessaan mustalle väestölle uut- ta diiliä, johon kuului kolme lupausta: ensinnäkin poliisin valtuuksien lisääminen, toiseksi 130 miljardin koulutusohjelma, eli valinnanvapaus koulujen valintaan maksusetelin avulla. Käytännössä 12 000 dollarin vuosittainen maksuseteli ei aiheuttaisi lainkaan lisäkustannuksia nykytilanteeseen verrattuna. Se toisi kaikille saman valinnanvapauden, mistä demokraattien eliitti itse nauttii sisämaan suurissa kaupungeissa. He ovat pakottaneet köyhien perheiden lapset huonolaatuisiin julkisiin kouluihin, mutta lähettäneet omat lapsensa yksityiskouluihin. Trumpin kolmantena lupauksena oli harjoittaa politiikkaa, joka houkuttelee kunnollisia palkkoja maksavia teollisia työpaikkoja takaisin noihin kaupunkiin.

Julkisen sektorin ammattiliitot vastustivat äänekkäästi Trumpin valintaa, mistä syystä Trump tuskin edesauttaa

niiden toimintaa. Tässä asiassa Trumpin näkemyksissä on piirteitä Yhdysvaltain historian suosituimman presidentin Franklin D. Rooseveltin (1933-1944) politiikasta. Roosevelt oli yksityissektorin työntekijöiden järjestäytymisen, eli riippumattomien ammattiliittojen vahva tukija. Mutta hän ei sallinut julkisen sektorin työntekijöiden ammattiliittoja. Veronmaksajien rahojen ohjaaminen itselle kollektiivisella neuvottelemisella oli Rooseveltin mukaan uhka julkiselle taloudelle. Vielä vuonna 1960 liittovaltion työntekijöillä ei ollut yhtään ammattiliittoa. Nykyään julkisen sektorin ammattiliitot ovat vasemmistolaisten johtamia ja demokraattien merkittäviä vaalirahoittajia. Esimerkkinä Lee Saundersin johtama 1,6 miljoonan jäsenen AFSCME (American Federation of State, County and Municipal Employees).

Rooseveltin pelko on nyt toteutunut. Wisconsinin kuvernööri Scott Walker ehdotti 2011 että osavaltion työntekijät maksaisivat itse hieman enemmän terveydenhoitomenoistaan ja eläkemaksuistaan ja antaisivat työntekijöilleen päättää vuosittain haluavatko he kuulua ammattiliittoonsa. Vastauksena oli lakkoja, mielenosoituksia, ikkunoiden rikkomista, väkivaltauhkauksia poliitikoille ja kuvernöörin nimittely fasistiksi. Trump uskaltaa kertoa tästäkin aiheesta, mistä muut poliitikot ovat vaienneet 30 vuotta. Suuri joukko julkisen sektorin työntekijöistä on kyllästynyt oman ammattiliittonsa politikointiin ja jotkut ovat käynnistäneet oikeuskäsittelyjä ammattiliittojen perustuslain vastaisesta toiminnasta.

Korkeimman oikeuden tuomarin nimitys

Kun vuonna 1986 Ronald Reaganin nimittämä korkeimman oikeuden tuomari Antonin Scalia menehtyi alkuvuodesta 2016, ilmoitti senaatin enemmistöjohtaja Mitch McConnell, että seuraajan valinta siirretään uuden presidentin virkaanastumisen jälkeisen aikaan. Tällä McConnell sai estettyä Obaman suosikin Merrick Garlandin valinnan. McConnell luotti republikaanien ehdokkaan voittavan presidentinvaalin ja antoi samalla valinnan äänestäjien käsiin. Sillä oli todella merkitystä, sillä äänestäjistä 21 % kertoi korkeimman oikeuden tuomarin valintakysymyksen olleen tärkein äänestysperuste Yhdysvaltain presidentinvaaleissa. Siinä joukossa Trump sai enemmistön äänistä.

Ennen vaaleja Trump lupasi nimittää edesmenneen Antonin Scalian tilalle konservatiivisen Neil Gorsuchin.

Senaatin käsittelyssä ei kukaan kyseenalaistanut Gorsuchin ammatillisia ansioita ja Gorsuchin valintaa puolsi myös 3 demokraattisenaattoria. Gorsuch valittiin virkaan ja korkeimman oikeuden seitsemästä tuomarista neljän voidaan laskea kuuluvan konservatiiveihin.

Gorsuchin nimityksen varjoon ovat jääneet Trumpin useat nimitykset uusiksi liittovaltion vetoomustuomioistuinten tuomareiksi, jotka ovat myös konservatiiveja. Heidän - kuten Gorsuchin - vaikutuksensa tulee näkymään useissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä seuraavat vuosikymmenet.

Trump piti näin ollen yhden tärkeimmistä vaalilupuksistaan ja hänen suosionsa omien äänestäjien joukossa on pysynyt erittäin hyvänä.

Johtopäätökset

Trumpin valinta oli erityisen nöyryyttävää kilpakumppani Hillary Clintonille, ex-presidentti Barack Obamalle ja Yhdysvaltain valtamedialle, joka otti vaalien aikaan kantaa Trumpia vastaan.

Vähintään samansuuruinen järkytys se oli myös Euroopan Unionin poliittisille johtajille. Aamun TV uutisissa 12.11.2016 YLE näytti Euroopan Komission puheenjohtaja Jean-Claude Junckerin itsetyytyväistä puhetta siitä, kuinka EU:n ja hänen tulee opettaa Trumpia politiikassa. Kun katsoo Trumpin ensimmäisen vuoden saavutuksia, voisi vastaavasti kysyä millaista jälkeä Juncker on omalla valtakaudellaan saanut aikaan EU:ssa?

Vaalikampanjan aikana Trump lupasi asettaa vastaehdokkaansa Hillary Clintonin syytteeseen. Pelkkä ajatus korruptoituneena pidetyn ja 40 vuotta keskiluokkaista työläistä ja veronmaksajaa nenänvarttaan pitkin katsoneen politiikan joutumisesta rikosvastuuseen oli mannaa äänestäjien korville, vaikka he oivalsivatkin lupauksen olevan lähinnä retoriikkaa.

Pulitzer-palkittu kirjailija ja kolumnisti Maureen Dowd kirjoitti 9.7.2016 New York Timesissa kuinka FBI:n johtaja James Corneyn todistuksen mukaan Hillary Clinton oli ulkoministerinä käsitellyt 110 salaiseksi luokitellutta sähköpostia henkilökohtaisella sähköpostitilillään. Clinton siis valehteli 16 kuukauden ajan kansalle väittäessään, että ei ollut käsitellyt yhtäkään salaiseksi luokitellutta sähköpostia henkilökohtaisella sähköpostitilillään.

Presidentti Trumpia on Yhdysvaltain mediassa jahdatu hänen vaalikampanjansa työntekijöiden mahdollisista kytköksistä Venäjän hallintoon. Mikäli Clinton olisi valittu, FBI:n tutkimukset ja mediajahdit olisivat keskittyneet hänen henkilökohtaiseen sähköpostitiliin käännettyihin sähköposteihinsa, joista olisi mahdollisesti paljastunut Clintonin vaalikampanjan ja säätiön (The Clinton Foundation) eri valtioilta, kuten Qatarilta, saamien tukirahojen perusteet. Siinäkin tapauksessa media olisi voittanut eniten, lisääntyneiden lukijamäärien ja mainostulojen kautta. Viime aikaisten uutisointien perusteella näyttää siltä, että Clintonin säätiön toiminnasta on jo aloitettu rikostutkimukset ja Trumpin vaalilupaus saattaa jopa toteutua - Trumpin omasta tahdosta riippumatta.

New York Times julkaisi 31.12.2017 laajan artikkelin Trumpin ensimmäisestä vuodesta virassaan. Artikkelissa haastatellut useat asiantuntijat myönsivät Trumpin muut-

taneen presidentti-instituutiota enemmän kuin kukaan edeltäjänsä. Andy Surabian totesi kansalaisten myöntävän, että ensimmäistä kertaa heidän elinaikanaan valkoisessa talossa on joku joka ”ei ole kuin muovista tehty”. Poliitiikan kolumnistit Washingtonissa arvioivat jo Golden Globe-palkinnon voittaneen (7.1.2018) TV-tähti Oprah Winfreyn tavoittelevan demokraattien presidentinvaaliehdokkuutta vuonna 2020. Mikäli demokraatit todella valitsisivat Winfreyn ehdokkaakseen, voidaan sanoa Trumpin muuttaneen presidenttiyden tai ainakin presidenttiehdokkuuden perusteet pitemmäksi aikaa.

Gorsuchin nimitys ja joulukuussa 2017 toteutunut verouudistus sekä puolustusmenojen korotus olivat Trumpin onnistumisia ensimmäisenä virkavuonna. Niillä on pitkäikäinen vaikutus Yhdysvaltain yhteiskunnalliseen kehitykseen. Maahanmuuttopolitiikan, sisäisen turvallisuuden ja terveydenhoidon kysymysten kehittämisessä Trumpin vaaliohjelma on edennyt, mutta niiden täydellinen toteutuminen siirtyy tuleville virkavuosille ja riippuu syksyn 2018 kongressivaalien tuloksesta.

Yhdysvaltain historiassa on tapahtunut neljä kertaa aikaisempaa poliittisten puolueiden ja niiden kannattajien muutokseen johtanutta käännekohtaa. Vuonna 1800 Thomas Jeffersonin demokraattis-republikaaninen puolue syrjäytti John Adamsin federalistien puolueen. Vuonna 1860 Abraham Lincolnin johtama uusi republikaanipuolue syrjäytti demokraattipuolueen ja säilytti valtansa pieniä katkoksia lukuun ottamatta 72 vuotta kunnes Franklin Rooseveltin demokraattipuolueen New Deal ohjelma päätti republikaanien valta-aseman Washingtonissa. Reaganin maanvyörymävoitto 1980 käänsi valtakunnan poliittista kelloa. Reagan yhdisti demokraattien ja republikaanien perinteiset äänestäjät ja uudisti samalla koko maan poliittisen suunnan konservatiiviseksi. Tästä osoituksena vuoden 1984 vaaleissa alle 25 vuotiaista äänestäjistä peräti 84 % äänesti Reagania.

Trumpin tapa myllätä Republikaanisen puolueen koineistoa ja uudistaa poliittista kielenkäyttöä, saattaa hyvinkin osoittautua yhtä lailla historialliseksi käännekohtaksi kuin aiemmat suuret muutokset Yhdysvaltojen poliittisessa historiassa. Trumpin ensimmäinen presidenttivuosi näyttäisi myös osoittavan sen, että suuretkin suunnanmuutokset esimerkiksi suhteessa globalisaatioon ja maahanmuuttoon ovat mahdollisia, jos äänestäjät vain näin haluavat.

Lähteet:

Johdanto

Household Income 2015 survey, Kirby G. Posey, Issued September 2016 census bureau, US department of commerce, Economics and Statistics administration.

"Trump's approval rating remains historically low and confidence has declined", 16.11.2017, The Washington Post.

"Political Advertising in 2016: The Presidential Election as Outlier?", Wesleyan Media project.

"Dollari vahvistuu Fedin kokoustaessa", 12.12.2017, Arvopaperi-lehti.

"Trumpin valinnasta vuosi: paljon epäonnistumisia, vähän saavutuksia ja rutkasti uutta – jopa deittikulttuuri muuttui", 8.11.2017, MTV.

Household Income 2015 Survey.

"U.S. Voters Say Trump Has Achieved Little in Year Since Election", 5.11.2017, Bloomberg.

"Study: Hillary Clinton's TV ads were almost entirely policy-free", 8.3.2017, VOX.

Ulkopolitiikka

"I Was RFK's Speechwriter. Now I'm Voting for Trump. Here's Why.", Adam Walinsky, 21.9.2016, Politico.

"Yhdysvallat etsii nyt yhteisiä etuja yksinvaltaisten johtajien kanssa: Trumpin linja Lähi-idässä on kyyninen realismi", 23.5.2017, Helsingin Sanomat.

The World Order, Henry Kissinger, 2014.

Never Enough, Michael Antonio, 2015.

"The Meaning of Kissinger - A Realist Reconsidered" Niall Ferguson, Foreign Affairs 5/2015.

"Trump's Conservative Internationalism", Henry R. Nau 27.8.2017 National Review.

"Preserving American Power", Paul Lettow, 17.4.2017 National Review.

"Russia, Europe, and the West", John O'Sullivan, 2.4.2017 National Review.

"Russia's Kalibr Cruise Missiles, a New Weapon in Syria Conflict", Patrick J. Lyons, 8.10.2015 New York Times

"Trade Reciprocity with China", Derek Scissors, 6.2.2017 National Review.

"Komissio: Trumpin valinta vei TTIP-sopimuksen pakastimeen", 11.11.2016, YLE.

"What's the difference between TTIP and TPP and why does Donald Trump want them scrapped?", 22.11.2016, The Telegraph.

"US says missile defense system successfully intercepts projectile during test", 11.7.2017, CNN.

"A missile Defense Agenda", Thomas Karako, 1.10.2017 National Review.

"A Different Kind of Crisis", Michael Auslin, 15.5.2017 National Review.

Talouselämä

"Toward a National Productivity Strategy", Robert D. Atkinson, 31.12.2016, National Review.

"A Party of Industry", Michael Lind, 5.12.2016, National Review.

"U.S. Health Care Costs Rise Faster Than Inflation", 29.6.2015, Forbes.

"The Pocketbook Party, Dan McLaughlin", 30.7.2017 National Review.

"Why does a college degree cost so much?", 16.6.2017, CNBC.

Liittovaltion velka

"Debt Denialists", Matt Welch, October 2016, Reason.

BUDGET OF THE U. S. GOVERNMENT, A New Foundation For American Greatness, Fiscal Year 2018.

www.usgovernmentspending.com

Veropolitiikka

"The Tax Trade-Off", Ramesh Ponnuru, 17.12.2017, National Review.

ABC News 2.12.2017.

"Is the Trump tax cut good or bad for the middle class?" Glenn Kessler, 12.1.2018, todaygon Post.

Työllisyys

"Trump's first-year jobs numbers were very, very good" 5.1.2018, The Washington Post.

"U.S. unemployment drops to lowest in 17 years", 3.11.2017, CNN.

Infrastruktura

"Infrastructure Observations, Ramesh Ponnuru", 19.12.2016 National Review.

FACT SHEET 2018 BUDGET: INFRASTRUCTURE INITIATIVE

Maahanmuutto

"The War over Enforcement", Mark Krikorian & Rich Lowry 19.3.2017, National Review.

"US withdraw from UN global compact on migration", 3.12.2017, USA Today.

"How Trump turned tide of illegal immigration in first year: Border crossing hits 45-year low", 5.12.2017, The Washington Times.

"A DACA Deal", Robert VerBruggen, 1.10.2017, National Review.

"Mexico border wall: What is Donald Trump planning, how much will it cost and who will pay for it?", Robert Midgley, 23.8. 2017, The Telegraph.

"The Case for Skills-Based Immigration", Reiham Salam, 27.8.2017, National Review.

"Trump travel ban: Questions about the revised executive order", 4.12.2017, BBC News.

Pariisin ilmastopöytä

"The Timely Disappearance of climate change Denial in Chia", Geoff Dembicki, May/ June 2017, Foreign Policy.

The Age of Reagan: The Conservative Counterrevolution, Steven F. Hayward. 2009.

"Trump the Climate-Slayer, Oren Cass", 19.12.2016, National Review.

"Germany Is a Coal-Burning, Gas-Guzzling Climate Change Hypocrite", 13.11.2017, Foreign Policy.

"German coalition negotiators agree to scrap 2020 climate target", 8.1.2018, Reuters.

"Green Politics, Gina McCarthy", May/June 2017, Foreign Policy.

"Trump's Energy Policies and Macron's Vanity Project", Rupert Darwall, 9.1.2018, National Review.

"St1:n Mika Anttonen: Pariisin ilmastopöytä on sitä varten, että ihmisillä säilyisi usko", 7.2.2017, YLE

"A Conservative Case for Climate Action", Martin S. Feldstein, Ted Halstead & N. Gregory Mankiv, 8.2.2017, The New York Times.

"Perry offers help to spread electricity, development in Africa with partial use of fossil fuels", 25.10.2017, The Washington Times.

"Republikaaneilta yllättävä esitys hiiliveroksi – Trumpin aika saattaa jäädä historiaan ilmastopolitiikan järjestyksen kautena", 28.4.2017, Suomen Utiset.

"U.S. Geothermal Inc. Reaches Agreement to Acquire 100 Percent Interest in Raft River Power Plant", 12.12.2017, U.S. Geothermal Inc.

Terveydenhoidon uudistus

"Interviews with Kennedy offer insight on Senate career", 29.9.2015, The Boston Globe.

"The Health-Care Crack-Up", Ramesh Ponnuru, 17.4.2017, National Review.

Health Insurance Coverage: Early Release of Estimates From the National Health Interview Survey, 2016, 5/2017. National Center for Health Statistics.

"How Much Did Obamacare Cost?", Kimberly Amadeo, 10.10.2017, The Balance.

"Obamacare Will Survive in 2018" 27.12.2017, Bloomberg.

Sosiaalipolitiikka

Big Agenda, David Horowitz. 2017.

Korkeimman oikeuden tuomarin nimitys

"The Gorsuch Triumph", Ramesh Ponnuru, 30.4.2017, National Review.

Yhteenveto

"President Oprah? It Sort of Makes Sense", Ben Shapiro, 9.1.2018, National Review.

"Restoring the Rule of Law to the Protection of Classified Information", Andrew C. McCarthy, 6.1.2018, National Review.

Suomen Perusta -ajatuspaja kiittää dosentti Markku Ruotsilaa sekä muita analyysejä kommentoineita asiantuntijoita.

Suomen Perustan julkaisuja

Miten euroalue kehittyi? (2013)

Euro vai ei? – Eurokriisi ja Suomen vaihtoehdot (2013)

Kunnat kuntoon! – Puheenvuoroja kuntien ongelmista ja mahdollisuuksista (2014)

Kohti parempaa Eurooppaa (2014)

Suomen talous ja talouspolitiikan linja – Miten Suomi saadaan uudelleen nousuun? (2014)

Vapaaehtoinen ruotsi on hyvinvointietu – Suomenkielisten näkökulma kielipolitiikkaan (2014)

Venäjä: uhka vai mahdollisuus? – Avointa keskustelua Suomen Venäjä-suhteesta (2014)

Kansankodin kuolinvuoteella - Ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto (2015)

Liberaalin dilemma – Monikulttuurisuus ja vapaa yhteiskunta (2015)

Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous – Osa 1: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot (2015)

Punavihreä kupla – Perussuomalaiset ja media (2015)

Siirtolaiskriisi – puheenvuoroja muuttoliikkeen syistä ja seurauksista (2015)

Onko Euro pelastettavissa? – EMU:n kehittämissuositusten arviointia ja Suomen linja (2016)

Turvallisuus uhattuna – maahanmuutto, turvallisuustilanne ja kansalaispartiot (2016)

Kansainvälinen pakolaisinstituutio ja valtioiden mahdollisuudet – imagon suojelusta rajojen suojeluun (2016)

Epäneutraali sukupuolikirja – näkökulmia sukupuoli-keskusteluun (2016)

Integraatio vastatulessa – kuinka brexit ja Trump-ilmiö haastavat globalisaation ja federalismin (2016)

Me – ajatuksia perussuomalaisuudesta (2016)

Maahanmuutto – talouden ongelma vai ongelmien ratkaisu? (2017)

Seitsemän näkymää Suomelle – ajatuspajojen tulevaisuusvisioita (2017)

Mitä maahanmuutto maksaa? – katsaus maahanmuuton julkisen talouden vaikutuksiin (2017)

Tuleeko Amerikasta jälleen suuri? – Mitä Donald Trump on saanut aikaan ensimmäisenä vuotenaan Yhdysvaltojen presidenttinä (2018)

SUOMEN PERUSTA

Suomen Perusta -ajatuspaja
www.suomenperusta.fi
Yrjönkatu 10 B 25, 00120 HELSINKI